

**PROFESSIONELE BACHELOR IN HET ONDERWIJS
SECUNDAIR ONDERWIJS**

Afstudeerproject

Amai, mijn (h)oren !?

**PROFESSIONELE BACHELOR IN HET ONDERWIJS
SECUNDAIR ONDERWIJS**

Afstudeerproject

Amai, mijn (h)oren !?

PROMOTOR
HANNE ROSIUS
PROJECT ALGEMENE VAKKEN

SASKIA VANDER MIERDE
PROJECT ALGEMENE VAKKEN & ECONOMIE
ACADEMIEJAAR 2014-2015

Voorwoord

In het kader van het behalen van mijn bachelordiploma secundair onderwijs, vakken Project Algemene Vakken en Economie, aan de Hogeschool PXL Hasselt heb ik dit afstudeerproject geschreven. Het schrijven van deze eindverhandeling is een verrijking geweest van mijn bacheloropleiding en zou veel moeilijker geweest zijn zonder de hulp van enkele personen die me hebben bijgestaan bij de totstandkoming ervan.

Allereerst zou ik graag mijn promotor Hanne Rosius willen bedanken voor het aanreiken van dit onderwerp en alle hulp die ik daarna heb gekregen bij de uitwerking ervan.

Daarnaast wil ik ook het Atheneum te Bree bedanken voor haar medewerking en enthousiasme bij het beschikbaar stellen van het nodige materiaal en het beantwoorden van mijn vragen. Zonder hen zou mijn praktijkonderzoek zeker en vast niet mogelijk geweest zijn.

Tot slot wil ik ook mijn ouders, vriend en klasgenoten bedanken voor hun steun en raad tijdens het schrijven van mijn afstudeerproject. Zij hebben mij gedurende mijn studies onvoorwaardelijk gesteund waardoor ik mijn opleiding tot een goed einde kon brengen.

Ik wens u veel plezier toe bij het lezen van mijn afstudeerproject.

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Inhoudsopgave	2
Inleiding	4
1 Literatuurstudie	5
1.1 Leerplannen en eindtermen.....	5
1.1.1 Eindtermen.....	5
1.1.2 Leerplannen VVKSO en GO!.....	5
1.2 Peilingsonderzoek in het Vlaamse onderwijs.....	7
1.2.1 Situering.....	7
1.2.2 De deelnemers.....	7
1.2.3 De werking van het onderzoek	8
1.2.4 Resultaat onderzoek	8
1.2.5 Bedenkingen resultaat.....	9
1.3 Aanbrengen informatievaardigheden.....	10
1.4 Muziek in de klas.....	11
1.4.1 Voorbeeld 1.....	11
1.4.2 Voorbeeld 2.....	12
1.4.3 Voorbeeld 3.....	12
2 Methodologie	13
2.1 Onderzoeksmethode	13
2.2 Selectiecriteria.....	13
2.3 Dataverzameling	14
2.4 Data-analyse	15
3 Resultaten van het onderzoek	16
3.1 Nabeschouwing van de themabundels	16
3.1.1 Bundel 1: Amai, mijn (h)oren !? – Same Love	16
3.1.2 Bundel 2: Amai, mijn (h)oren !? – Hard out here.....	17
3.1.3 Bundel 3: Amai, mijn (h)oren !? – Strange fruit.....	17

3.2	Resultaten enquête	18
3.2.1	Leerlingen enquête – tekstbegrip	18
3.2.2	Leerlingen enquête – tabletgebruik	20
3.2.3	Leerlingen enquête – eigen meningsvragen.....	20
3.2.4	Leerkracht enquête – tabletgebruik	22
3.2.5	Leerkracht enquête – eigen meningsvragen.....	23
4	Conclusie.....	25
5	Bijlagen.....	26
5.1	Bijlage 1: tabel percentage BSO-leerlingen uit steekproef.....	26
5.2	Bijlage 2: voorbeeldvragen peilingsonderzoek.....	28
5.2.1	Oefening: functionele leesvaardigheid.....	28
5.2.2	Oefening: functionele luistervaardigheid.....	29
5.2.3	Oefening: functionele informatieverwerking en –verwerking.....	30
5.3	Bijlage 3: enquête - leerlingen	31
5.4	Bijlage 4: enquête - leerkracht.....	34
5.5	Bijlage 5: werkbundels ‘Amai, mijn (h)oren !?’	37
5.5.1	Amai, mijn (h)oren !? – Same love (uitgetest).....	37
5.5.2	Amai, mijn (h)oren !? – Hard out here (uitgetest).....	46
5.5.3	Amai, mijn (h)oren !? – Strange fruit (uitgetest)	55
5.5.4	Amai, mijn (h)oren !? – Satisfaction.....	64
5.5.5	Amai, mijn (h)oren !? – Alors on dance.....	73
6	Bronnen	82
6.1	Internetbronnen.....	82
6.2	Boeken.....	83
7	Figuren.....	84

Inleiding

Dit afstudeerproject gaat in op alarmerende resultaten van de peilingstoetsen, geleid door Prof. Dr. Rianne Janssen. Dit onderzoek bracht, onder andere, naar boven dat zestig procent van de leerlingen van het tweede leerjaar van de derde graad BSO de vooropgestelde eindtermen voor de functionele lees-, luister-, en rekenvaardigheden niet bereiken.

Een directe verklaring is er niet. Ligt het aan de leerachterstand die leerlingen van de derde graad BSO hebben opgelopen doorheen hun schoolloopbaan of spelen factoren zoals thuistaal, cultuur, leermoeilijkheden, ... ook mee? De onderzoekers zijn er in ieder geval van overtuigd dat het merendeel van de leerlingen toch de eindtermen moet kunnen halen, mits specifieke aandacht voor de taal- en rekenvaardigheden, een goede didactische aanpak en een kritische houding.

Dit afstudeerproject focust daarom op het écht lezen en interpreteren van liedjesteksten om zo de informatievaardigheden van de leerlingen te verbeteren, want maar al te vaak krijgen leerlingen te maken met oefeningen die aan de oppervlakte blijven. Door middel van vragen op beoordelend niveau krijgen de leerlingen wel de kans om 'tussen de regels door' te lezen en om hun voorkennis te raadplegen. Met het oog op motivatie en een tekstbegrip op een hoger niveau werden vijf werkbundels ontwikkeld, ieder met zijn specifieke invalshoek. De werkwijze bleef echter steeds gelijk.

In de literatuurstudie komen dan ook de volgende punten aan bod. Allereerst wordt de werking van de peilingstoetsen uitvoerig uitgelegd. Dit vormt immers het aanknopingspunt van dit afstudeerproject. Vervolgens wordt er nagegaan hoe informatievaardigheden het best worden aangebracht, onder andere het SUC6-model (Den Hollander, 2010) komt hier aan bod. Hierna wordt toegelicht hoe muziek een plaats krijgt in de lessen PAV. Uit deze literatuurstudie volgen de resultaten van het onderzoek met onder meer een nabeschuiving van de themabundels en een nabespreking van de enquêtes. Vervolgens wordt de methodologie van dit afstudeerproject onder de loep genomen. Tot slot volgt een kritische analyse van de onderzoeksresultaten.

1 Literatuurstudie

1.1 Leerplannen en eindtermen

In hoofdstuk 1.2 wordt er dieper ingegaan op het peilingsonderzoek dat werd afgenomen in 2013. Het onderzoek stelde vast dat veel leerlingen de vooropgestelde eindtermen, van het tweede leerjaar van de derde graad BSO, niet halen. Om het onderzoek beter te kunnen kaderen, wordt er in dit hoofdstuk dieper ingegaan op de gerelateerde eindtermen en leerplannen van het VVKSO en het GO!. In functie van het praktische gedeelte van dit afstudeerproject zal er voornamelijk gefocust worden op het domein ‘informatieverwerking en –verwerking’.

1.1.1 Eindtermen

Onderstaande eindtermen kunnen teruggevonden worden onder de noemer ‘functionele informatieverwerking en –verwerking’.

- De leerlingen kunnen relevante informatie in concrete situaties vinden, selecteren en gebruiken.
- De leerlingen kunnen informatie uit uiteenlopend tekstmateriaal begrijpen en gebruiken.
- De leerlingen kunnen spontaan gebruik maken van voor hen relevante informatie- en communicatietechnologie.

De bovenstaande eindtermen kunnen duidelijk in verband worden gebracht met de leerplandoelstellingen. Dit is vanzelfsprekend aangezien de leerplandoelstellingen op de eindtermen zijn geïnspireerd.

1.1.2 Leerplannen VVKSO en GO!

In de leerplannen van het VVKSO en het GO! kunnen leerplandoelstellingen omtrent het domein ‘informatieverwerking en –verwerking’ worden teruggevonden. Enerzijds valt op dat deze doelstellingen van beide onderwijsnetten grotendeels gelijklopend zijn. Anderzijds wordt duidelijk dat in beide leerplannen ‘informatie kunnen verwerven en verwerken’ erg belangrijk is. Bovendien vormt deze vaardigheid ook in de andere domeinen een rode draad. Het is immers een middel om andere doelstellingen te kunnen realiseren.

Doorheen de schoolloopbaan van de leerling zal deze vaardigheid echter verder worden ontwikkeld, omdat er steeds meer verwacht zal worden van de leerling. Dit weerspiegelt zich eveneens in het leerplan. Onderstaand schema, dat kan teruggevonden worden in het leerplan van het VVKSO, geeft weer welke evolutie per graad wordt verwacht van de leerlingen.

2 ^{de} graad Onder begeleiding	→	3 ^{de} graad Zelfstandig	→	3 ^{de} leerjaar 3 ^{de} graad Zelfstandig/ In team
vinden en selecteren		- vinden en selecteren - reflecteren - evalueren		- vinden en selecteren - kritisch beoordelen
gebruiken		gebruiken		- vergelijken en integreren - toepassen en gebruiken

Figuur 1: evolutie leerplan

Uit bovenstaande evolutie kan worden afgeleid dat leerlingen steeds zelfstandiger en kritischer aan de slag moeten gaan. Het bekomen van deze ontwikkeling is echter niet zo eenvoudig. Zelfstandig informatie vinden, selecteren, beoordelen en gebruiken, is per slot van rekening niet vanzelfsprekend. Het aanleren van een strategische aanpak is daarom aan te raden. In de eerder vernoemde leerplannen staan enkele stappenplannen opgesomd. Onderstaand stappenplan is slechts één voorbeeld, doch komen andere stappenplannen grotendeels overeen.

1	Wat wil je te weten komen?
2	Wat weet je al? Welke informatie heb je nog nodig? Formuleer hiervoor trefwoorden die je kunt gebruiken om op zoek te gaan in literatuur, bibliotheken, via zoekmachines op internet,...
3	Kies de juiste informatiebron: <ul style="list-style-type: none"> - Boeken, kranten, tijdschriften raadplegen; - Kaarten raadplegen; - Musea en archieven bezoeken; - Enquêtes houden; - Zoeken op cd-roms en internet; - Radio- en televisieprogramma's en video's bekijken; - Interviews afnemen / praten met mensen die met het probleem te maken hebben. Voor veel problemen heb je namelijk geen zakelijke of wetenschappelijke info nodig, maar heb je nood aan feiten en meningen.
4	Bepaal wanneer je alle informatie moet hebben.
5	Bepaal waar en wanneer je de informatie gaat verzamelen (bibliotheek,...).
6	Bij groepswork: bepaal wie voor welke informatie verantwoordelijk is.

Figuur 2: stappenplan uit het VVKSO

1.2 Peilingsonderzoek in het Vlaamse onderwijs¹

1.2.1 Situering

Jongeren die beroepsonderwijs in de tweede en derde graad volgen, moeten steeds de bijhorende eindtermen bereiken. Dit is voor het vak 'project algemene vakken' (PAV) niet anders. Daarom werd in 2013 door middel van een grootschalige peilingstoets nagegaan, door het Ministerie van Onderwijs en Vorming, of leerlingen voldoende kennis en vaardigheden hebben verworven om de functionele lees-, luister-, reken- en informatievaardigheden, die worden verwerkt in de eindtermen, te kunnen uitvoeren.

1.2.2 De deelnemers

Om een onderzoek representatief te maken, moet er sprake zijn van een nauwkeurige steekproef. Aan het onderzoek, geleid door Prof. Dr. Rianne Janssen, namen 3381 leerlingen van 384 klassen uit 124 vestigingsplaatsen van 116 Vlaamse scholen deel. Op onderstaande afbeelding wordt de spreiding van de steekproef afgebeeld. Verder werd ook rekening gehouden met de diversiteit in studierichtingen en studiegebieden. De exacte procentuele samenstelling is terug te vinden in bijlage één. In iedere deelnemende school namen alle leerlingen, van het tweede leerjaar van de derde graad BSO, deel aan het onderzoek. De peiling vond plaats op 14 en 15 mei 2013.

Figuur 3: overzicht van de deelnemende scholen

¹ Bron:

Steunpunt toetsontwikkeling en peilingen in samenwerking met het team Curriculum AKOV, 2014

1.2.3 De werking van het onderzoek

Het onderzoeksteam ging het niveau van de leerlingen na door middel van vier toetsen, die elk een andere focus kregen, namelijk: 'huis en tuin', 'milieu en energie', 'vervoer' en 'media'. Men opteerde dus voor een thematische aanpak, omdat dit aansluit bij een belangrijk uitgangspunt van PAV.

In ieder thema bestaan de opdrachten uit verschillende moeilijkheidsgraden. Op basis hiervan kon men een norm vaststellen. Wanneer de deelnemende leerlingen boven de minimumnorm scoorden, behaalden ze de eindtermen.

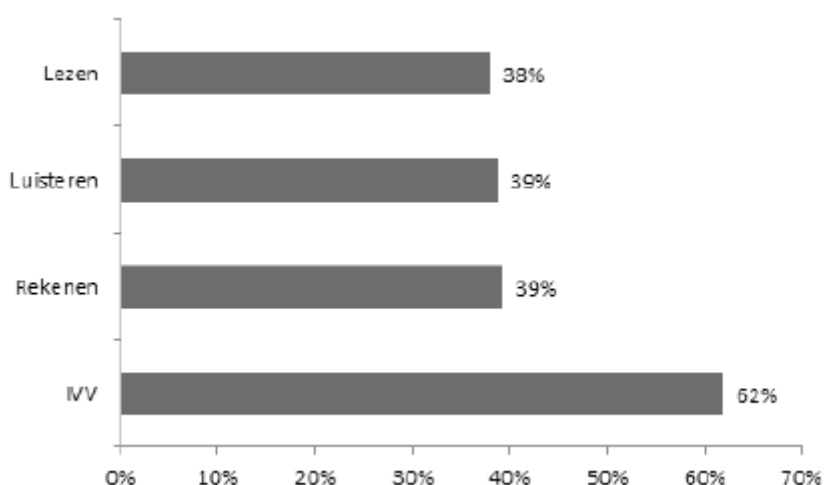
Naast deze momentopname werd er ook rekening gehouden met achtergrondvragenlijsten die leerlingen en leerkrachten moesten invullen. Zo kon men resultaten beter kaderen. Leraren, de leefomgeving,... kunnen namelijk een grote invloed uitoefenen op de leerling en zijn prestaties.

Om een beter beeld te krijgen van de opdrachten, zijn er enkele voorbeeldvragen toegevoegd in bijlage twee. Deze opsomming omvat enkel vragen die van toepassing zijn op informatie-, luister- en leesvaardigheden, aangezien de focus van dit afstudeerproject op deze vaardigheden ligt.

1.2.4 Resultaat onderzoek

De resultaten van het onderzoek waren alarmerend. Ongeveer zestig procent van de leerlingen bereikte de vooropgestelde eindtermen voor de functionele lees-, luister-, en rekenvaardigheden niet. De exacte resultaten per vaardigheid kunnen afgelezen worden op figuur vier.

Ondanks het feit dat de meerderheid van de leerlingen niet slaagde, was het onderzoeksteam niet verrast. Mede dankzij hun achtergrondvragenlijsten konden ze verschillende oorzaken koppelen aan dit resultaat.

Figuur 4: percentage leerlingen dat eindtermen haalt

Eenzijds ziet het team een direct verband met de leerachterstand die leerlingen van de derde graad BSO hebben opgelopen doorheen hun schoolloopbaan. Uit hun vooronderzoek bleek namelijk dat de achterstand, die werd ontwikkeld toen de student jonger was, niet meer werd ingehaald doorheen hun opleiding. Anderzijds hebben factoren zoals thuistaal, cultuur, leermoeilijkheden, ... ook grote invloed op het resultaat van een leerling.

Nochtans zijn de onderzoekers ervan overtuigd dat het merendeel van de leerlingen toch de eindtermen moet kunnen halen, mits specifieke aandacht voor de taal- en rekenvaardigheden, een goede didactische aanpak en een kritische houding. In het verdere verloop van dit afstudeerproject wordt er gezocht naar een motiverende methode om lees-, informatie- en luistervaardigheden te stimuleren.

1.2.5 Bedenkingen resultaat

Na een grondige analyse van het peilingsonderzoek, kunnen er een aantal kritische bedenkingen worden gemaakt. Deze bedenkingen kunnen mogelijk (deels) de tegenvallende resultaten verklaren.

Allereerst kunnen er vragen gesteld worden over de afname van het onderzoek. In totaal werkten de leerlingen namelijk vier lesuren aan de toetsen en vragenlijsten. Deze lesuren werden verspreid over twee dagen. Maar wanneer leerlingen dit niet gewoon zijn, kan dit concentratieverlies, minder motivatie en onnauwkeurigheid veroorzaken. Daarnaast kregen de leerlingen geen feedback over hun eigen prestatie, ook dit zal de inzet van de leerlingen beïnvloed hebben.

Vervolgens zorgde ook de 'examen-setting' voor een negatieve invloed. Leerlingen leren tijdens het vak PAV namelijk hun competenties te gebruiken in functionele en levensechte situaties. De onderzoekers poogden dit na te streven door hun opdrachten te contextualiseren, met als gevolg dat de opdrachten erg talig werden, waardoor taalzwakke leerlingen al meteen een achterstand hadden.

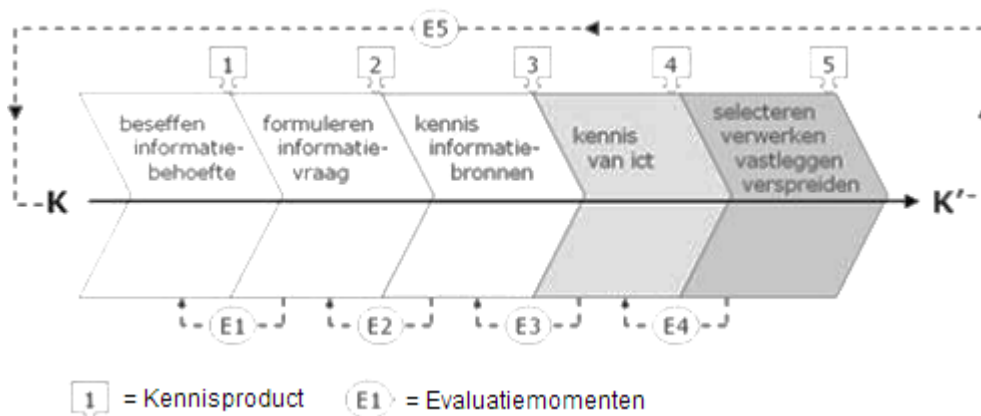
Eveneens kwam uit de examen-setting nog een ander struikelblok voort. Zo konden leerlingen tijdens het onderzoek geen gebruik maken van gepaste hulpmiddelen, zoals rekenmachines, instructiekaarten en stappenplannen. Aangezien de ondersteuning van gepaste hulpmiddelen een grote rol speelt in de lessen PAV, kan het ontbreken hiervan voor problemen zorgen.

Bovenstaande bedenkingen nemen natuurlijk niet weg dat er een probleem is. Het is een feit dat bepaalde leerlingen nooit de lat, die de eindtermen leggen, zullen halen. De resultaten geven in ieder geval een aanzet tot nadenken over welke veranderingen nodig zijn in het onderwijs. (Onderwijssecretariaat van de Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap, 2014)

1.3 Aanbrengen informatievaardigheden

'Iemand is informatievaardig als hij in staat is een informatiebehoefte te onderkennen, deze informatiebehoefte om te zetten in een zoekvraag, vervolgens de relevante informatiebronnen kan kiezen en raadplegen, de hiervoor benodigde informatietechnologie beheerst en in staat is de gevonden informatie te selecteren, te evalueren, te gebruiken en zo nodig vast te leggen en verder te verspreiden.' (Evers et al., 2004)

Bovenstaande definitie wordt in figuur 5 schematisch weergegeven. Gedurende het hele proces is er sprake van evaluatie en feedback. Hoewel het model lineair is opgesteld, geeft het duidelijk weer dat men tijdens het gehele proces, op elk moment, stappen kan terugzetten.

Figuur 5: model informatievaardigheden

Op basis van bovenstaand informatieproces werd het SUC6-model ontwikkeld². Volgende stappen kunnen worden teruggevonden:

1. Starten: Het probleem wordt gedefinieerd.
2. Vragen: Voorkennis wordt geraadpleegd en nieuwe vragen worden geformuleerd.
3. Zoeken: De zoekstrategie wordt bepaald.
4. Vinden: De gevonden informatie wordt kritisch beoordeeld.
5. Kiezen: De gekozen informatie verwerken.
6. Terugkijken: Nagaan of het probleem is opgelost.

Bovenstaand model kan een goede manier zijn om informatievaardigheden aan te brengen bij leerlingen. Uiteraard is deze manier niet sluitend.

² DEN HOLLANDER, P., *Goochelen met informatievaardigheden*, Coutinho, Bussum, 2010, p. 179

Het doel van dit afstudeerproject is om de informatievaardigheden van de leerlingen te verbeteren, want maar al te vaak krijgen leerlingen te maken met oefeningen die op de oppervlakte blijven. Reproductievragen laten de leerlingen immers niet kritisch nadenken. Wanneer men vragen op een beoordelend niveau zal stellen, krijgen de leerlingen wel de kans om ‘tussen de regels door’ te lezen en om hun voorkennis te raadplegen. Dit afstudeerproject tracht dit dan ook te bereiken.

1.4 Muziek in de klas

Dit afstudeerproject focust op het écht lezen en interpreteren van liedjesteksten. Bij het openslaan van de werkboekjes van PAV kan men meteen opmerken dat er niet vaak op deze manier met muziek wordt omgesprongen.

Wanneer liedjes aan bod komen in werkbundels worden deze soms te oppervlakkig verwerkt. Deze oefeningen gaan, in plaats van de diepere betekenis, in op andere zaken. Onderstaande standaardverwerkingsoefeningen tonen dit aan.

1.4.1 Voorbeeld 1

Onderstaande oefening komt uit PAV MIX: In concert. In deze oefening leren de leerlingen met behulp van een liedje, op een motiverende manier, rijmwoorden zoeken. Er wordt niet ingegaan op de tekstanalyse.

Vul de ontbrekende rijmwoorden in.

‘t Is niet zo lang geleden,
 maar ‘t lijkt een ver _____
 Ze heette Domino.
 Of ze noemde zich _____
 Zij had in haar ogen
 het blauw van _____
 Ze hield niet van Clouseau,
 wel van Mozart en zo.

En bij het ochtendgloren
 was ik al lang _____
 Het was echt goed raak.
 Ik heb een vreemde _____

Ze is niet lang gebleven.
 Heeft geen adres _____
 Ze heette Domino.
 Domino of _____

Ze hield van verre landen.
 Van godverlaten _____
 Van wachten op Godot.
 Zij had cultuur en zo.

Figuur 6: voorbeeldoefening uit PAV MIX : In Concert

1.4.2 Voorbeeld 2

Onderstaande oefening komt uit PAV Sound Check. In deze oefening moeten de leerlingen het nummer 'Where is the Love' van 'The Black Eyed Peas' vertalen met behulp van een woordenboek. Na het vertalen, moeten de leerlingen op zoek gaan naar illustraties die passen bij dit lied.

Deze oefening gaat al wat dieper in op de betekenis van het liedje. Enerzijds begrijpen de leerlingen, door het vertalen, de letterlijke betekenis van de songtekst. Daarnaast wordt er enigszins ingegaan op de diepere betekenis van het lied, doordat de leerlingen bijpassende actuele voorbeelden zoeken.

Figuur 7: voorbeeldoefening uit PAV Sound Check

1.4.3 Voorbeeld 3

Onderstaande oefening komt uit PAV LOVE: Muziek, Maestro! In deze oefening beluisteren de leerlingen 'The sweetest thing' van U2. Vervolgens moeten ze neerschrijven welke gevoelens het lied bij hun opwekt. Nadien vullen ze in de vertaling van het lied de ontbrekende woorden in. Ook deze oefening gaat niet in op de diepere betekenis van het lied.

Figuur 8: voorbeeldoefening uit PAV LOVE : Muziek

2 Methodologie

In dit deel wordt besproken welke methodologie gehanteerd werd in het afstudeerproject. Allereerst komt de onderzoeksmethode aan bod. Vervolgens de criteria die werden gebruikt om de liedjes te selecteren. Ten slotte wordt uitgelegd hoe de data verzameld en geanalyseerd werden.

2.1 Onderzoeksmethode

Om na te gaan hoe de informatievaardigheden van de leerlingen van het tweede leerjaar van de derde graad BSO verbeterd kunnen worden, werd als invalshoek muziek gekozen, omdat muziek een grote rol speelt in de leefwereld van vele jongeren. Het is voor niemand onbekend terrein en werkt dus drempelverlagend.

Rekening houdend met muziek en een goede doordachte didactische aanpak werden vijf lespakketten opgesteld die zowel afzonderlijk als samen gegeven kunnen worden. Iedere bundel werd opgebouwd volgens dezelfde kenmerken:

- De tekst echt lezen en interpreteren, waarbij het transfereren naar eigen ervaringen en actualiteit centraal staat.
- Gebruik van multimedia. Ieder lespakket kan namelijk interactief op tablets gegeven worden.
- Afsluitende verwerkingsactiviteiten via tablet, met oog voor vernieuwende apps zoals EDpuzzle, Layar,...

De basis voor iedere themabundel is dus gelijk, maar kreeg door middel van de app-keuze steeds een andere invulling.

2.2 Selectiecriteria

Op basis van de leefwereld van de klasgroepen, de actualiteit en de relevantie werden vijf nummers geselecteerd. In de tabel op pagina 14 is er een overzicht van de besproken nummers opgenomen.

Uit deze opsomming kan worden afgeleid dat er gekozen is voor een mix tussen bekende en minder bekende nummers, genres en artiesten. Op deze manier kan worden aangetoond hoe breed de waaier van mogelijkheden is voor dit project.

Nummer	Titel	Uitvoerder	Genre	Thema
1	Alors on dance	Herman Van Veen (Cover Stromae)	Nederlandstalig	Prestatiedruk in de maatschappij
2	Same love	Macklemore	Rap	Holebi's
3	Satisfaction	The Rolling Stones	Rock	Consumptie- maatschappij
4	Strange fruit	Billy Holiday	Jazz	Racisme / Lynchen
5	Hard out here	Lily Allen	Pop / Rap	Vrouwen in de media

Figuur 9: overzicht besproken nummers

2.3 Dataverzameling

De dataverzameling gebeurde door middel van enquêtes bij 14 verschillende leerlingen, uit de tweede en derde graad BSO, en 1 leerkracht. Deze personen kwamen allemaal in contact met het afstudeerproject, dit als testpersoon of begeleider. Om een beter beeld te krijgen van de enquêtes werden deze toegevoegd in bijlage drie en vier.

Iedere enquête werd op volgende manier opgesteld:

- Allereerst werden enkele vragen gewijd aan hun beginsituatie om verdere resultaten te kunnen verklaren (leeftijd, richting en geslacht).
- Vervolgens werd er ingegaan op hun tabletgebruik en hun ervaring hierin.
- Daarnaast werden enkele inhoudelijke vragen gesteld over iedere themabundel om na te gaan of hun informatievaardigheden verbeterd waren.
- Tot slot werden enkele eigen meningsvragen gesteld over het afstudeerproject.

Voor de afname van het interview werd toestemming gevraagd aan de respondenten om de enquête af te nemen. Alle respondenten stemden hier mee in.

2.4 Data-analyse

Bij de analyse van de verzamelde data werd volgende werkwijze gehanteerd. De verzamelde gegevens werden steeds omgezet in grafieken.

Een eerste analyse geeft weer of de leerlingen al dan niet het achterliggende thema / problematiek van de verschillende themabundels begrepen. Kortom, is er sprake van een beter tekstbegrip?

Vervolgens wordt het tabletgebruik van de leerlingen onder de loep genomen. Ook al is tabletgebruik geen hoofdfocus op zich in dit afstudeerproject, toch speelde het tijdens het uittesten een belangrijke rol in de lesbeleving.

In de derde analyse worden de antwoorden op de eigen meningsvragen langs elkaar gelegd en besproken. Op een eenvoudige manier geven de leerlingen hier weer wat zij van de invalshoek 'muziek' vinden.

Deze drie verschillende uitgangspunten werden ook aan de begeleidende leerkracht voorgelegd. De resultaten van de verschillende analyses worden besproken in hoofdstuk 3.

3 Resultaten van het onderzoek

Voor dit afstudeerproject werden vijf themabundels, met steeds een ander lied als vertrekpunt, ontwikkeld en uitgetest. Dit met oog op motivatie voor en stimulatie van de lees-, informatie- en luistervaardigheden. Om een beter beeld te krijgen van de themabundels werden deze toegevoegd in bijlage vijf³.

In hoofdstuk 2.1 wordt er ingegaan op de nabeschuiving van de themabundels. De verschillende, uitgeteste themabundels zullen met een kritische blik besproken worden.

3.1 Nabeschuiving van de themabundels

3.1.1 Bundel 1: Amai, mijn (h)oren !? – Same Love

- Algemene gegevens

School:	Atheneum Bree
Contactpersoon:	Christel Moors (directie)
Contactgegevens:	chr.moors@gmail.com
Mentor:	Kelly Mastnak
Klas / Richting:	5B / Organisatiehulp & Mechanisch onderhoud
Specifiek materiaal:	Tablet (iPad)

- Verloop van de les

Bij aanvang van het eerste lesuur waren de leerlingen verrast door het materiaal waarmee ze aan de slag mochten gaan. Al snel werd duidelijk dat 'werken met een tablet' niet zo vanzelfsprekend was. De leerlingen waren duidelijk niet gewoon om hier vlot mee te werken. Door het steeds opnieuw uitleggen van bepaalde handelingen werd de voorziene timing al snel overschreden.

Daarnaast was het erg interessant om waar te nemen dat de leerlingen het voorziene leerproces perfect volgden. Voornamelijk de persoonlijke (reflectie)vragen over holebi's en homoseksualiteit werden in deze klas met veel interesse opgelost.

Door de laagdrempelige vragen en opdrachten over een gevoelig onderwerp kon iedere leerling zijn zeg doen.

³ In de praktijk werden de themabundels op een tablet ingevuld en uitgetest. De documenten in bijlage 5 werden dus omgezet in een interactieve pdf.

3.1.2 Bundel 2: Amai, mijn (h)oren !? – Hard out here

- Algemene gegevens

School:	Atheneum Bree
Contactpersoon:	Christel Moors (Directie)
Contactgegevens:	chr.moors@gmail.com
Mentor:	Kelly Mastnak
Klas / Richting:	5B / Organisatiehulp & Mechanisch onderhoud
Specifiek materiaal:	Tablet (iPad)

- Verloop van de les

Bij deze themabundel werden de leerlingen op twee manieren geprikkeld. Enerzijds door een tekst met een moeilijke boodschap, anderzijds door een sprekende en choquerende videoclip. Door de juiste sturing en vraagstelling ontdekten de leerlingen al snel de achterliggende betekenis.

Het doel van de videoclip, mensen wakker schudden op een confronterende manier, was in deze klas in ieder geval een schot in de roos.

Daarnaast ging de werking met de tablets, naarmate de lessen vorderden, steeds vlotter.

3.1.3 Bundel 3 : Amai, mijn (h)oren !? – Strange fruit

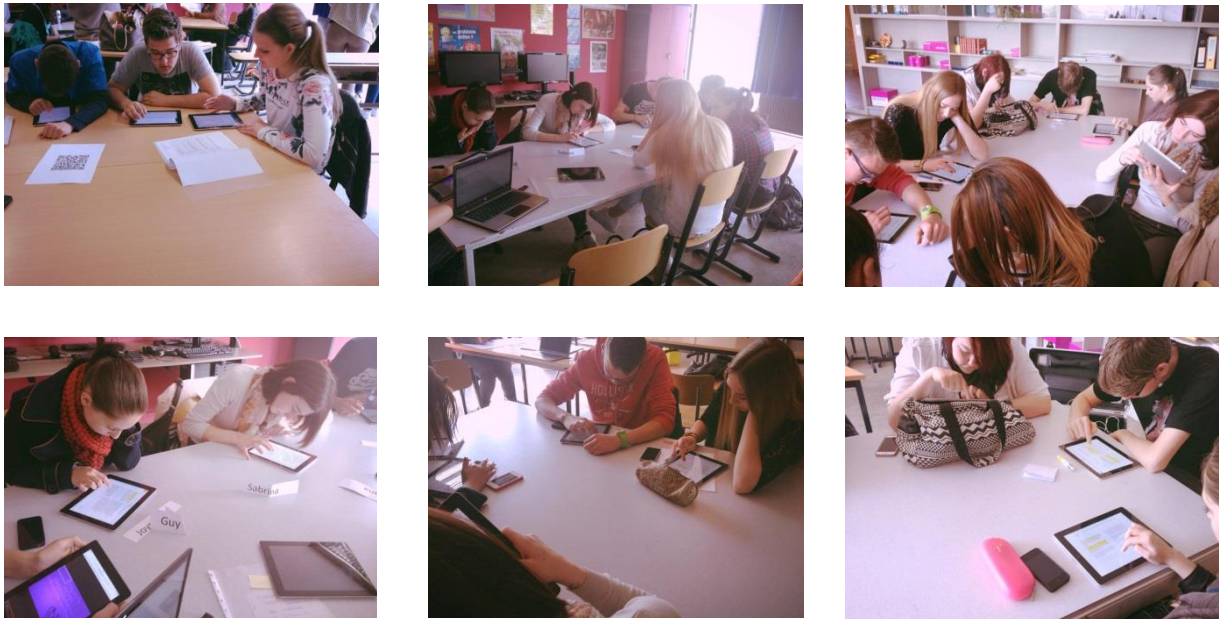
- Algemene gegevens

School:	Atheneum Bree
Contactpersoon:	Christel Moors (Directie)
Contactgegevens:	chr.moors@gmail.com
Mentor:	Kelly Mastnak
Klas / Richting:	4B / Voeding - Verzorging & Basismechanica
Specifiek materiaal:	Tablet (iPad)

- Verloop van de les

Deze themabundel werd uitgetest in een andere klasgroep. Dit had onder andere als gevolg dat het aanleren van essentiële tabletvaardigheden weer veel tijd in beslag nam.

Daarenboven was het verrassend om te zien dat de leerlingen ook voor een ouder nummer interesse toonden. De oorzaak ligt waarschijnlijk bij het stimulerend materiaal: de tablet, apps, pakkende foto's,... Dit waren de leerlingen duidelijk niet gewoon.

Figuur 10: setting van het klaslokaal

Bovenstaande foto's scheppen een beeld van de setting waarin de lessen werden uitgevoerd.

3.2 Resultaten enquête

In dit hoofdstuk worden de onderzoeksresultaten behandeld op basis van de afgenomen enquêtes bij leerlingen en leerkrachten. De resultaten zullen besproken worden per vraag, zodat uiteindelijk de centrale onderzoeksvraag beantwoord kan worden. Allereerst komen de vragen gericht aan de leerlingen aan bod, vervolgens die van de leerkrachten.

3.2.1 Leerlingen enquête - tekstbegrip

Onderstaande vragen hadden als doel na te gaan of de leerlingen wel degelijk het achterliggende thema / problematiek begrepen. Kortom, is er sprake van een beter tekstbegrip? Na het afnemen van de enquête kwamen bijhorende resultaten uit de bus.

Uit de resultaten kan worden afgeleid dat de leerlingen, na het doorlopen van de themabundels, wel degelijk de achterliggende thema's konden benoemen.

Opvallend zijn de eensgezinde antwoorden van de leerlingen. Dit komt waarschijnlijk door de structuur, begeleiding en sturing die de themabundels steeds bieden.

(5B) Bundel Lily Allen - Welk woord past volgens jou het best bij het lied?

Media	30%
Homoseksualiteit	0%
Vrouwen	70%
Racisme	0%
Sekisme	80%
Depressie	0%

(5B) Bundel Macklemore - Tijdens het refrein zingt Mary Lambert:

'Ik kan het niet veranderen. Ook al zou ik het proberen.' Wat bedoelt ze hiermee?

- Dat ze haar eigen niet kan veranderen dat ze lesbi is
- Dat je een gevoel niet kan veranderen
- Ik ben wie ik ben ik kan niet veranderen ook al willen andere dat
- Ik kan het niet veranderen da ze lesbis is
- Dat ze lesbis is
- Dat je er niet voor kiest wat u geaardheid is

(4B) Bundel Billy Holiday - Wat bedoelt Billy Holiday met 'Strange Fruit'?

- Mensen die aan de bomen hingen als fruit
- Andere soorten mensen
- Over andere huidskleur
- Donkere mensen die zijn opgehangen omdat ze er niet horen te hangen zoals fruit is

Figuur 11: grafieken tekstbegrip (leerling)

3.2.2 Leerlingen enquête – tabletgebruik

Figuur 12: grafieken tabletgebruik (leerling)

Bovenstaande resultaten geven een kijk op het tabletgebruik en hun ervaringen hierin. De problemen die beleefd werden tijdens het uittesten, kunnen hiermee verklaard worden.

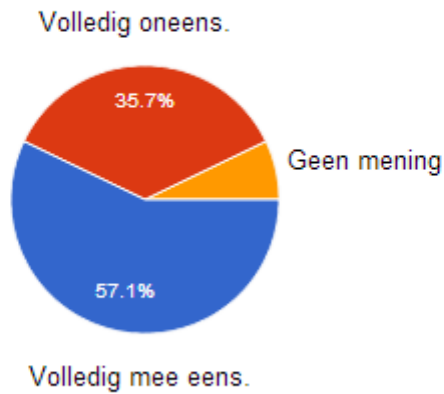
De meeste leerlingen gebruiken namelijk nooit een tablet of gebruiken hem dan weer voor eenvoudig opzoekingswerk met hun vertrouwde internetbrowser. Het is dan ook niet verwonderlijk dat werken met apps en pdf-documenten enige tijd in beslag nam.

3.2.3 Leerlingen enquête – eigen meningsvragen

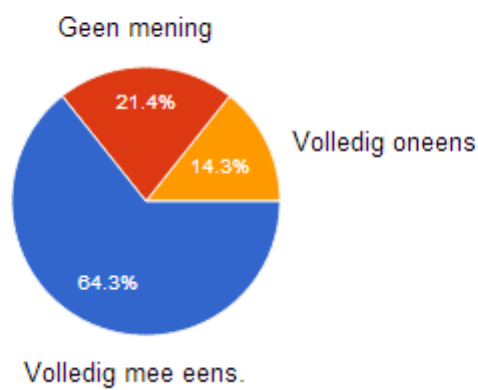
Met onderstaande vragen geven de leerlingen hun kritische mening over dit afstudeerproject. Zo valt onder andere op dat de meerderheid van de leerlingen liedjes bespreken tijdens een PAV-les een leerrijke en leuke ervaring vindt. Daarnaast hadden de meeste leerlingen na afloop ook echt het gevoel dat ze de ware betekenis begrepen.

Deze resultaten zijn een goede aanmoediging om dit onderzoek verder uit te diepen.

**In welke mate ben je het eens met de volgende stelling?
'Ik vind liedjes bespreken tijdens de les PAV erg leerrijk.'**

**In welke mate ben je het eens met de volgende stelling?
'Ik heb het gevoel dat ik de besproken liedjes nu beter begrijp.'**

Figuur 13: grafieken eigen meningsvragen (leerling)

3.2.4 Leerkracht enquête – tabletgebruik

De motivatie bij leerlingen zal groeien bij het gebruik van een tablet.

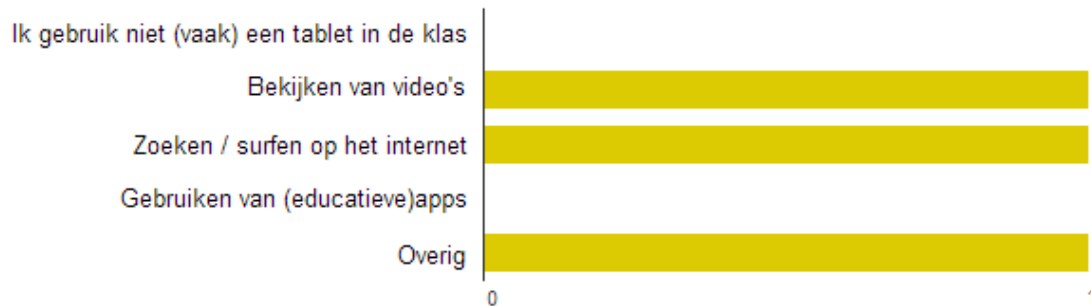
De tablet is een gebruiksvriendelijk leermiddel voor leerlingen waaraan ik lesgeef.

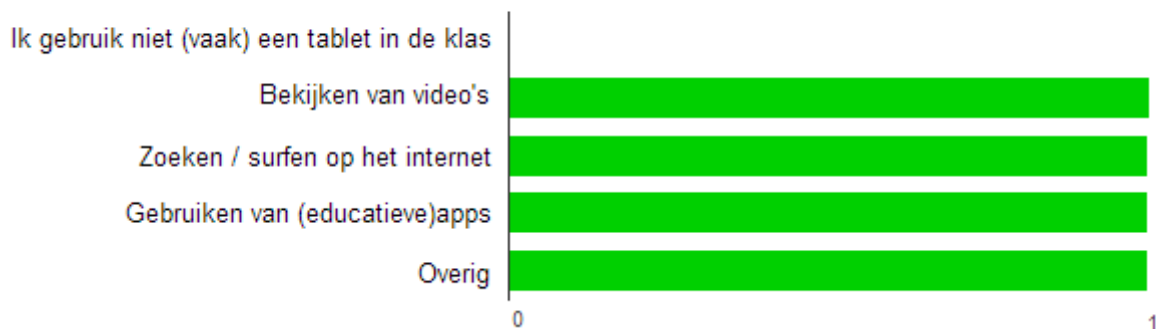
De leerlingen zijn snel afgeleid door het gebruik van een tablet.

Waarvoor gebruikt u een tablet in de klas?

Waarvoor zou u de tablet in de klas willen gebruiken?

Figuur 14: grafieken tabletgebruik (leerkracht)

Door voorgaande vragen in de enquête toe te voegen, konden de ervaringen rond het tabletgebruik gekaderd worden. Zo is de leerkracht er wel van overtuigd dat tablets en multimedia een meerwaarde bieden voor de leerlingen waaraan zij lesgeeft, maar is ze zelf eerder terughoudend in het gebruik ervan.

In de nabespreking werd aangegeven dat dit komt door tijdsgebrek. De tijd vinden voor het ontdekken van de mogelijkheden die een tablet biedt en daarnaast het nodige materiaal ontwerpen / zoeken, is immers voor velen niet vanzelfsprekend.

3.2.5 Leerkracht enquête – eigen meningsvragen

Met onderstaande vragen geeft de begeleidende leerkracht haar kritische mening over dit afstudeerproject. De resultaten tonen aan dat zowel de leerlingen als de leerkracht positief tegenover dit project staan en dat de liedjes die ze voorgeschoteld kregen leerrijk en interessant waren.

Natuurlijk mogen deze resultaten niet veralgemeend worden. Er werden per slot van rekening maar twee klassen en één leerkracht ondervraagd. Toch tonen de bevindingen aan dat verder onderzoek mogelijk is.

**In welke mate bent u het eens met volgende stelling?
'Ik vind liedjes bespreken tijdens de les PAV erg leerrijk.'**

Volledig mee eens

**In welke mate bent u het eens met de volgende stelling?
'Ik heb het gevoel dat de leerlingen na de bespreking de ware betekenis van de liedjes begrijpen.'**

Volledig mee eens

Wat vond u van de nummerkeuze van het afstudeerproject?

Figuur 15: grafieken eigen meningsvragen (leerkracht)

4 Conclusie

Dit afstudeerproject heeft als focus het écht lezen en interpreteren van liedjesteksten om zo de informatievaardigheden en het tekstbegrip van de leerlingen te verbeteren. De peilingstoetsen, geleid door Prof. Dr. Rianne Janssen, gaven immers aan dat zestig procent van de leerlingen van het tweede leerjaar van de derde graad BSO de vooropgestelde eindtermen voor de functionele lees-, luister-, en rekenvaardigheden niet bereikt. De onderzoekers gaven aan dat dit wel zou kunnen mits specifieke aandacht voor de taal- en rekenvaardigheden, een goede didactische aanpak en een kritische houding.

Met het oog op motivatie en een tekstbegrip op een hoger niveau werden vijf werkbundels ontwikkeld, ieder met zijn specifieke invalshoek. De werkwijze bleef echter steeds gelijk. Een analyse van het gevoerde onderzoek resulteerde in volgende bevindingen.

De algemene tendens was na afloop positief. Allereerst konden de leerlingen, na het doorlopen van de themabundels, de achterliggende thema's benoemen. Ook de vragen op beoordelend niveau vormden voor de meeste leerlingen geen probleem. Dit komt waarschijnlijk door de structuur, begeleiding en sturing die de themabundels steeds bieden. Bovendien gaven de leerlingen eveneens aan dat ze liedjes bespreken niet alleen leerrijk, maar ook leuk vonden. Er was dus zeker sprake van motivatie.

Door de praktijkervaring kwamen evenwel enkele aandachtspunten bovendien. Zo zorgde het tabletgebruik bij aanvang voor vertraging en verwarring. De meeste leerlingen gaven namelijk aan dat ze niet vaak gebruikmaakten van een tablet of ze gebruikten het eerder voor eenvoudig opzoekingswerk met hun vertrouwde internetbrowser. Niettemin konden de meeste leerlingen na enkele uren al aardig overweg met een tablet.

De bevindingen van dit onderzoek lagen dus in dezelfde lijn als de verwachtingen van de onderzoekers van de peilingstoetsen. De leerlingen kunnen mits specifieke aandacht voor bepaalde vaardigheden, een goede didactische onderbouwde aanpak en een kritische houding van zichzelf en de leerkracht een stap vooruit zetten.

Bij lezing van dit onderzoek moeten enkele beperkingen in het achterhoofd gehouden worden. Aangezien de themabundels in een beperkte omgeving werden uitgetest, is het hoogstwaarschijnlijk dat de resultaten enige mate van vertekening vertonen. Bij de interpretatie van de bevindingen moet dus rekening gehouden worden met sociaal wenselijke antwoorden, klas/ schoolgebonden problemen,... De resultaten mogen dus niet zonder meer veralgemeend worden naar een ruimere context. Dit experimenteel afstudeerproject is desalniettemin een interessant uitgangspunt voor verder onderzoek.

5 Bijlagen

5.1 Bijlage 1: tabel percentage BSO-leerlingen uit steekproef

Personenzorg	19,91 %
Organisatiehulp	3,11 %
Verzorging	16,80 %
Handel	17,92 %
Commerciële en sociale technieken	0,21 %
Kantoor	13,16 %
Verkoop	4,55 %
Mechanica – elektriciteit	16,18 %
Elektrische installaties	7,10 %
Kunststofverwerking	0,15 %
Lassen-constructie	5,62 %
Werktuigmachines	3,31 %
Hout	10,32 %
Houtbewerking	10,32 %
Lichaamsverzorging	6,92 %
Haarzorg	6,92 %
Bouw	6,65 %
Bouwplaatsmachinist	0,68 %
Ruwbouw	4,11 %
Ruwbouwafwerking	0,56 %
Schilderwerk en decoratie	1,27 %
Steen- en marmerbewerking	0,03 %

Land- en tuinbouw 5,26 %

Dierenzorg	1,36 %
Landbouw	0,77 %
Paardrijden en –verzorgen	0,35 %
Tuinbouw en groenvoorziening	2,78 %

Auto 5,24 %

Auto	3,55 %
Carrosserie	1,60 %
Tweewielers & lichte verbrandingsmotoren	0,09 %

Koeling en warmte 3,61 %

Centrale verwarming en sanitaire installaties	2,84 %
Koelinstallaties	0,77 %

Voeding 3,14 %

Brood- en banketbakkerij en confiserie	1,09 %
Grootkeuken	0,68 %
Restaurant en keuken	0,95 %
Slagerij en verkoopklare gerechten	0,41 %

Overige BSO-studierichtingen 4,85 %

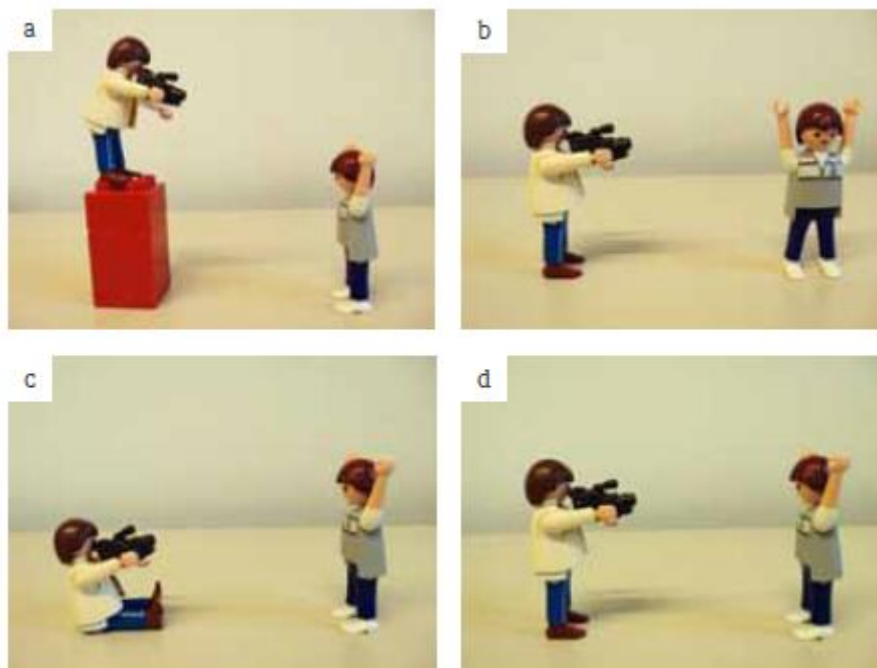
Etalage en standendecoratie	0,35 %
Publiciteitsgrafiek	2,25 %
Drukken en afwerken	0,47 %
Drukvoorbereiding	0,09 %
Uurwerkmaken	0,12 %
Moderealisatie en –verkoop	1,36 %
Topsport-sportinitiatie	0,21 %

5.2 Bijlage 2: voorbeeldvragen peilingsonderzoek

5.2.1 Oefening: functionele leesvaardigheid

Opdracht

Je maakt met een aantal vrienden een filmpje om op YouTube te zetten. Je wilt dat het hoofdpersonage er heel dapper uitziet. Met welke opstelling bereik je dit effect het best?

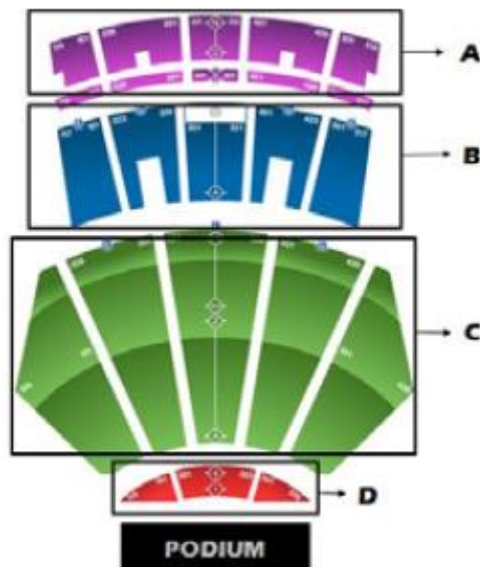
Uitleg

Om tot de juiste oplossing te komen, lezen de leerlingen eerst een leestekst over cameragebruik. Deze opgave is een voorbeeld van een taak op beoordelend verwerkingsniveau en hoort bij het thema 'Media'.

5.2.2 Oefening: functionele luistervaardigheid

Opdracht

Hieronder zie je een plattegrond van de zaal waarin de uitreiking van de Emmy Awards plaatsvond. Waar zaten de medewerkers van het programma Benidorm Bastards?

Uitleg

Om tot de juiste oplossing te komen, luisteren de leerlingen eerst naar een radiofragment van 'Peeters & Pichal' waarin Bart Cannaerts wordt geïnterviewd. Deze opgave is een voorbeeld van een taak op beoordelend verwerkingsniveau en hoort thuis bij het thema 'Media'.

5.2.3 Oefening: functionele informatieverwerking en –verwerking.

Opdracht

De vader van Hans krijgt een nieuwe bedrijfswagen. Hij mag kiezen uit onderstaand lijstje, maar de wagen mag niet duurder zijn dan €42.000. Omdat hij geregeld dozen moet vervoeren, wil hij een wagen met een laadvolume van minstens 800 liter. Omdat hij jaarlijks ongeveer 100.000 km rijdt, kiest hij van de overgebleven wagens de auto met de meeste veiligheidsvoorzieningen.

A	 <p>Audi A4 Avant 2.0 TDI</p>	<p>Vermogen: 105 kW Fiscale PK: 11 Koffer: 375 liter Max. laadvolume: 710 liter Gemiddeld verbruik: 5,1 liter / 100 km CO2-uitstoot: 134 g / km</p>	<p> </p>	<p>€ 31 650</p>
B	 <p>BMW 520d Touring</p>	<p>Vermogen: 135 kW Fiscale PK: 11 Koffer: 400 liter Max. laadvolume: 840 liter Gemiddeld verbruik: 5,5 liter / 100 km CO2-uitstoot: 142 g / km</p>	<p> </p>	<p>€ 42 900</p>
C	 <p>VW Passat Variant 1.6 TDI</p>	<p>Vermogen: 77 kW Fiscale PK: 9 Koffer: 480 liter Max. laadvolume: 840 liter Gemiddeld verbruik: 4,6 liter / 100 km CO2-uitstoot: 121 g / km</p>	<p> </p>	<p>€ 26 900</p>
D	 <p>Mercedes E200 CDI break</p>	<p>Vermogen: 100 kW Fiscale PK: 11 Koffer: 515 liter Max. laadvolume: 929 liter Gemiddeld verbruik: 5,9 liter / 100 km CO2-uitstoot: 155 g / km</p>	<p> </p>	<p>€ 41 745</p>

Uitleg

Om tot de juiste oplossing te komen, krijgen de leerlingen een tabel en enkele criteria mee. Er moet dus vergeleken worden, zodat de juiste afweging kan gemaakt worden. Deze opdracht hoort thuis bij het thema 'Vervoer'.

5.3 Bijlage 3: enquête - leerlingen

Amai, mijn (h)oren !?

Hallo klas!

Deze week leerden jullie, in het kader van mijn afstudeerproject, de lessenreeks 'Amai, mijn (h)oren !?' kennen. Om mijn project en het bijhorende onderzoek tot een goed einde te brengen, heb ik jullie mening nodig. Mag ik jullie daarom vriendelijk vragen om deze enquête in te vullen?

Alvast bedankt voor jullie medewerking!

Saskia

*Vereist

Wat is je geslacht? *

- Man
 Vrouw

Hoe oud ben je? *

In welke klas zit je? *

In welke richting situeert je opleiding zich? *

- Basismechanica
 Voeding & verzorging
 Mechanisch onderhoud
 Organisatiehulp

Hoe goed kan je overweg met een tablet? *

Duid de situatie aan die het best bij je aansluit.

- Ik werk (bijna) nooit met een tablet.
 Ik kan niet goed overweg met een tablet. Ik heb regelmatig hulp nodig.
 Ik kan erg goed overweg met een tablet. Zo nu en dan heb ik hulp nodig.
 Tablets hebben voor mij geen geheimen.

Voor wat gebruik je tablets tijdens de les? *

- Opzoekingswerk (google, wikipedia,..)
- Bekijken van video's en afbeeldingen (YouTube)
- Op de tablet staat onze werkbundel.
- Snel aantekeningen maken.
- Anders:

In welke mate ben je het eens met de volgende stelling? 'Ik vind liedjes bespreken tijdens de les PAV erg leerrijk.' *

- Volledig mee eens.
- Geen mening
- Volledig oneens.

In welke mate ben je het eens met de volgende stelling? 'Ik heb het gevoel dat ik de besproken liedjes nu beter begrijp.' *

- Volledig mee eens.
- Geen mening
- Volledig oneens

Welke artiesten werden besproken tijdens het project? *

Je kan meerdere bolletjes aanduiden.

- Rihanna
- Macklemore
- Clouseau
- Stromae
- Lily Allen
- Beyoncé
- The Rolling Stones
- Ellie Goulding
- Billy Holiday
- Eminem

(5B) Bundel Macklemore - Tijdens het refrein zingt Mary Lambert: 'Ik kan het niet veranderen. Ook al zou ik het proberen.' Wat bedoelt ze hiermee?

(5B) Bundel Lily Allen - Welk woord past volgens jou het best bij het lied?

Je mag meerdere bolletjes aanduiden.

- Media
- Homoseksualiteit
- Vrouwen
- Racisme
- Seksisme
- Depressie

(4B) Bundel Billy Holiday - Wat bedoelt Billy Holiday met 'Strange Fruit'?

Wat vond je goed aan het project? Geef je eigen mening! *

Wat vond je minder goed aan het project? Geef je eigen mening! *

Welke tips kan je me meegeven? Geef je eigen mening! *

5.4 Bijlage 4: enquête - leerkracht

Amai, mijn (h)oren !?

Beste

Deze week kon ik bij u, in het kader van mijn afstudeerproject, de lessenreeks 'Amai, mijn (h)oren !?' uittesten. Om mijn project en het bijhorende onderzoek tot een goed einde te brengen, heb ik uw mening nodig. Mag ik u daarom vriendelijk vragen om deze enquête in te vullen?

Alvast bedankt voor uw medewerking!

Saskia

*Vereist

Wat is uw geslacht? *

- Man
- Vrouw

Wat is uw leeftijd? *

Beantwoord onderstaande stellingen. *

	Helemaal mee eens	Mee eens	Neutraal	Mee oneens	Helemaal mee oneens
De motivatie bij leerlingen zal groeien bij het gebruik van een tablet.	☐	☐	☐	☐	☐
De tablet is een gebruiksvriendelijk leermiddel voor leerlingen waaraan ik lesgeef.	☐	☐	☐	☐	☐
De leerlingen zijn snel afgeleid door het gebruik van een tablet.	☐	☐	☐	☐	☐

Waarvoor gebruikt u een tablet in de klas? *

- Ik gebruik niet (vaak) een tablet in de klas
- Bekijken van video's
- Zoeken / surfen op het internet
- Gebruiken van (educatieve)apps
- Anders:

Waarvoor zou u de tablet in de klas willen gebruiken? *

- Ik gebruik een tablet niet in de les
- Bekijken van video's
- Zoeken / surfen op het internet
- Gebruiken van (educatieve)apps
- Anders:

In welke mate bent u het eens met volgende stelling? 'Ik vind liedjes bespreken tijdens de les PAV erg leerrijk.' *

- Volledig mee eens
- Geen mening
- Volledig oneens

In welke mate bent u het eens met de volgende stelling? 'Ik heb het gevoel dat de leerlingen na de bespreking de ware betekenis van de liedjes begrijpen.' *

- Volledig mee eens
- Geen mening
- Volledig oneens

Wat vond u van de nummerkeuze van het afstudeerproject? *

Meerdere antwoorden mogelijk.

- Goed. Geen opmerkingen
- Het niveau was te laag
- Het niveau was te hoog
- Sloot niet aan bij de leefwereld van de klas
- Te ééntonig
- Anders:

In welke mate bent u het eens met de volgende stelling: 'Het tekstbegrip van de leerlingen is verbeterd door deze lessenreeks.'? *

- Volledig mee eens
- Geen mening
- Volledig mee oneens

Wat vond u goed aan het project? *

Wat vond u minder goed aan het project? *

Welke tips kan u me meegeven? *

5.5 Bijlage 5: werkbundels ‘Amai, mijn (h)oren !?’

5.5.1 Amai, mijn (h)oren !? – Same love (uitgetest)

Amai, mijn horen !

Project Algemene Vakken

Amai, mijn (h)oren !?

Muziek kan aanstekelijk werken. Het kan je opbeuren, ontroeren of je laten nadenken over gebeurtenissen in je leven. Muziek is meer dan een leuke beat. Vaak schuilt er een diepere betekenis achter.

Zoek jij wel eens de betekenis van je lievelingslied op? Of kijk jij zo nu en dan eens aandachtig naar een nieuwe videoclip?

In de lessenreeks 'Amai, mijn (h)oren !?' onderzoeken we samen een aantal liedjes van verschillende artiesten. In deze bundel buigen we ons over het lied 'Same Love'.

Onderstaande iconen zal je in deze cursus terugvinden, maar wat betekenen ze ?

Dit is een kijkopdracht. De leerkracht zal jullie een videofragment of afbeelding tonen.

Dit is een luisteropdracht. Luister aandachtig naar het lied, radiofragment,...

Geef je mening bij de bijhorende opdracht.

'Layar' is een app waarmee je een afbeelding kan inscannen. Je komt vervolgens terecht op een leuk filmpje, krantenartikel,...

'AnswerGarden' is een handige website waarmee je een woordenwolk kunt vormen. Gebruik deze app voor de bijhorende opdracht.

Padlet.com is een handige website waarop je op een virtuele muur filmpjes, afbeeldingen, meningen,... kunt posten.

Amai, mijn (h)oren !? - *Op verkenning ...*

‘Same Love’ is een nummer van Macklemore, Ryan Lewis en Mary Lambert. Het werd in 2012 uitgebracht en niet veel later verscheen het in heel wat hitlijsten.

Het lijkt een tijd geleden, maar dit lied zal ook bij jou een belletje doen rinkelen!

Waarvan ken jij het nummer?

In het nummer ‘Same love’ hoor je Macklemore rappen. Deze Amerikaanse rapper had afgelopen decennia heel wat hits. Zijn liedjes heb je vast en zeker al een keer gehoord op de radio.

TIP: luister aandachtig naar de liedjes die de leerkracht opzet!

Deze nummers van Macklemore ken ik nog:

Ik ben wel/geen fan van Macklemore, omdat

Amai, mijn (h)oren !? - Op verkenning ...

Kijk en luister aandachtig naar de videoclip van 'Same love'. Geef de woorden, die volgens jou het best bij het lied passen, in op de klassikale 'Answer Garden'. Klik daarvoor op het icoon links van je.

Kies uit onderstaande woorden. Je mag ook zelf een woord toevoegen!

verdrietig

gezellig

agressief

ontspannend

exotisch

zwoel

angstig

gelukkig

De titel 'Same love' staat voor de liefde tussen allerlei mensen. Iedereen maakt zelf uit voor wie deze gevoelens zijn. Hiphop, rappers,... je linkt ze niet automatisch aan 'anders zijn'.

Onderstaande afbeeldingen waren te zien op de albumhoes van het lied 'Same Love'. Welk thema kaart Macklemore volgens jou aan?

Amai, mijn (h)oren !? - Op onderzoek ...

We gaan op zoek naar de diepere betekenis van het nummer. We gebruiken daarvoor een 'lyricsvideo'. Kijk en luister aandachtig naar deze video en los vervolgens de bijhorende vragen op.

- a) Markeer de vooroordelen ten opzichte van homoseksualiteit die Macklemore aanhaalt in het geel.
- b) De zanger wil deze vooroordelen de wereld uit. Welke uitweg haalt hij aan? Duid deze aan in het rood.

Toen ik in het 5^e leerjaar zat, dacht ik dat ik homo was. Want ik kon tekenen, m'n oom was het en ik hield m'n kamer netjes. Ik zei het tegen m'n moeder, terwijl de tranen over m'n gezicht stroomden. Ze antwoordde "Ben, je houdt al van meisjes sinds de kleuterschool". Ja, ik geloof dat ze daar wel een punt had, toch?

Heel wat stereotypen, allemaal in m'n hoofd. Ik herinner me dat ik dacht: "Ja, want ik ben goed bij de voetbal". Een bevooroordeeld idee van wat het allemaal betekende. De rechtse conservatieven denken dat het een keuze is en dat het kan genezen worden met wat behandelingen en religie. Voor God spelen, oh nou, hier gaan we dan. Amerika is nog altijd bang voor wat we niet kennen en "God houdt van al Zijn kinderen" is op de één of andere manier in vergetelheid geraakt, maar we omschrijven een boek dat 3500 jaar geleden geschreven is.

*En ik kan het niet veranderen.
Ook al zou ik het proberen. Ook al zou ik het willen en ik kan het niet veranderen.
Ook al probeer ik het. Ook al zou ik het willen.
Mijn lief, ze houdt me warm.*

Als ik homo zou zijn, denk ik dat de hiphop me haat. Heb je de YouTube-reacties de laatste tijd gelezen? "Man, da's gay" wordt dagelijks gepost. We worden zo verdoofd voor dat wat we zeggen. Een cultuur gesticht uit onderdrukking. We hebben geen acceptatie voor hen. We noemen elkaar

flikkers, verscholen achter de toetsen van een internetforum. Een woord geworteld in haat. Toch negeert ons muziekgenre het nog altijd. "Gay" is synoniem voor het mindere. Het is dezelfde haat die oorlogen door religies heeft veroorzaakt, of door geslacht of huidskleur, de kleur van je pigment. Het zijn mensenrechten voor iedereen. Er is geen verschil! Leef verder en wees jezelf. Toen ik in de kerk was, leerden ze me iets anders: als je haat verkondigt bij de kerkdienst, worden die woorden niet gezalft. Ik mag dan wel niet hetzelfde zijn, maar da's niet belangrijk. Geen vrijheid tot we gelijkwaardig zijn, dat steun ik verdomd zeker!

(Refrein)

Druk op "play", niet op "pauze". Vooruitgang, marcheer verder. Met de sluier voor onze ogen, keren we de oorzaak onze rug toe. Tot op de dag waarop mijn ooms door de wet verenigd kunnen worden, wanneer kinderen niet meer door de gangen van het schoolgebouw lopen terwijl ze geplaagd worden door de pijn in hun hart. Een wereld met zoveel haat dat sommigen liever zouden sterven dan dat ze zijn wie ze zijn. Een wet op papier gaat het niet allemaal oplossen, maar het is een verdomd goeie plek om te beginnen! Geen wet gaat ons veranderen! Wij moeten onszelf veranderen! Welke God we ook in geloven, we zijn allen afkomstig van dezelfde. Ontdoe je van de angst. Daaronder is het allemaal dezelfde liefde. Hoog tijd dat we opstaan.

(Refrein)

Amai, mijn (h)oren !? - Op onderzoek ...

Bekijk aandachtig enkele afbeeldingen uit de videoclip. Kan jij, nu je de tekst al wat beter begrijpt, het verhaal achter de videoclip achterhalen?

Open de app 'Layar' op je tablet. Scan met de app de afbeeldingen in en beantwoord vervolgens de bijhorende vragen.

In heel wat landen zorgt het homohuwelijk voor opschudding. Waarom vinden sommigen dit huwelijk niet oké?

Een coming-out is een belangrijke stap. Maar wat is dit juist? Welke tips kan jij meegeven?

Wat is 'homofobie'? Verklaar het begrip in eigen woorden.

Amai, mijn (h)oren !? - Aan de slag ...

In het lied staan holebi's centraal, maar wat zijn holebi's? Lees onderstaande mogelijkheden en duid vervolgens de juiste aan.

Juist ?	Uitleg
	Holebi staat voor 'Hoe Leer je Bij'. Het is een organisatie die mensen bijleert over homoseksualiteit.
	Holebi is een samentrekking van de termen HOmoseksueel, LEsbisch en BIseksueel.
	Holebi staat voor 'Hoop Leeft Bij Ons'. Het is een kerkelijke organisatie die zich verzet tegen homoseksualiteit.

Kijk en luister aandachtig naar de reportage die de leerkracht toont. Los vervolgens de bijhorende meningsvragen op.

a) Je herkent holebi's aan hun uiterlijk.

b) De stelling 'Je mag homo, lesbisch of biseksueel zijn, zolang je het maar niet toont', vind ik

Amai, mijn (h)oren !? - Aan de slag ...

c) Ik gebruik het woord 'homo' wel eens als scheldwoord tegen mijn vrienden, klasgenoten,...

d) Ik vind dat ons land verdraagzaam is ten opzichte van holebi's.

e) Het is noodzakelijk dat organisaties in scholen meer uitleg komen geven over holebi's.

Open in groep de klassikale Padlet en kom er achter hoe verdraagzaam België is ten opzichte van holebi's.

Beantwoord in groep de bijhorende vragen. Noteer je antwoord neer in de Padlet.

Amai, mijn (h)oren !? - Mijn besluit ...

In deze werkbundel leerde je Macklemore wat beter kennen, maar wat is jouw mening over zijn nummer 'Same Love' na deze grondige bespreking?

Op welke plaats in de 'Ultratop 4' zou jij het nummer plaatsen? Omcirkel de plaats!

EXTRA INFORMATIE VOOR DE LEERKRACHT

In deze les werd voornamelijk gefocust op holebi's. Natuurlijk kan je in deze les ook het thema 'transgenders' integreren.

Organisaties zoals 'Cavaria' en 'Gender in de Blender' bieden heel wat lesmateriaal, videomateriaal en nuttige informatie aan op maat voor u en uw leerlingen.

Door middel van deze extra toevoeging, krijgen de leerling een nog een breder beeld over 'anders zijn'.

Succes!

5.5.2 Amai, mijn (h)oren !? – Hard out here (uitgetest)

Amai, mijn horen !

Project Algemene Vakken

Amai, mijn (h)oren !?

Muziek kan aanstekelijk werken. Het kan je opbeuren, ontroeren of je laten nadenken over gebeurtenissen in je leven. Muziek is meer dan een leuke beat. Vaak schuilt er een diepere betekenis achter.

Zoek jij wel eens de betekenis van je lievelingslied op? Of kijk jij zo nu en dan eens aandachtig naar een nieuwe videoclip?

In de lessenreeks 'Amai, mijn (h)oren !?' onderzoeken we samen een aantal liedjes van verschillende artiesten. In deze bundel buigen we ons over het lied 'Hard out here'.

Onderstaande iconen zal je in deze cursus terugvinden, maar wat betekenen ze ?

Dit is een kijkopdracht. De leerkracht zal jullie een videofragment of afbeelding tonen.

Geef je mening bij de bijhorende opdracht.

Dit is een luisteropdracht. Luister aandachtig naar het lied, radiofragment,...

'EDpuzzle' is een website waarmee je video's op een leuke manier kan bewerken.

Twitter is een sociale medium die je verbindt met al je volgers door middel van tweets (korte berichtjes).

Amai, mijn (h)oren !? - *Op verkenning*

'Hard out here' is een nummer van de Britse zangeres Lily Allen. Het nummer werd in 2013 uitgebracht en niet veel later verscheen het in onze hitlijsten. Met deze single maakte de zangeres haar comeback naar de muziekwereld.

Het lijkt een tijd geleden, maar dit lied zal ook bij jou een belletje doen rinkelen!

Waarvan ken jij het nummer?

In het nummer 'Hard out here' hoor je Lily Allen rappen. Deze Britse rapster had de afgelopen decennia heel wat hits. Haar liedjes heb je vast en zeker al een keer gehoord op de radio.

TIP: luister aandachtig naar de liedjes die de leerkracht opzet!

Deze nummers van Lily Allen ken ik nog:

Ik ben wel/geen fan van Lily Allen, omdat

Amai, mijn (h)oren !? - Op verkenning

Kijk en luister aandachtig naar de videoclip van 'Hard out here'. Omcirkel de woorden die volgens jou het best bij het lied passen. Je mag ook zelf een woord toevoegen!

verdrietig	gezellig	agressief
ontspannend		vrolijk
zwoel	opzwevend	woest

Rappen en scheldwoorden zijn al jaren met elkaar verbonden. Dat scheldwoorden de inhoud niet afdoen, bewijst Lily Allen. Toch werden deze woorden vroeger stevast weggepiept. Tegenwoordig hoor je op de meeste radio- en muziekzenders dit soort liedjes zonder een piepje.

a) Bij de start van de videoclip 'Hard out here' krijgen de kijkers volgende afbeelding te zien. Wat wil het zeggen? Duid de juiste betekenis aan.

b) Vind je deze waarschuwing nodig? Waarom wel/ niet?

c) Rappers spreken in hun songteksten vaak over hun eigen leven. Het is dus niet vreemd dat er scheldwoorden in voorkomen, maar waar ligt volgens jou de grens?

d) Verandert volgens jou de boodschap van het lied als de scheldwoorden zouden weggepiept worden? Waarom wel / niet?

Amai, mijn (h)oren !? - Op onderzoek ...

We gaan op zoek naar de diepere betekenis van het nummer. We gebruiken daarvoor een 'lyricsvideo'. Kijk en luister aandachtig naar deze video en los vervolgens de bijhorende vragen op.

- a) Markeer de problemen die vrouwen, volgens Lily Allen, ondervinden in het geel.
- b) Kunnen we deze problemen oplossen? Markeer de mening van Lily Allen in het rood.

Ik neem aan dat ik je moet vertellen, wat deze trut denkt. Je vindt me in de studio en niet in de keuken. Ik zal niet stoefen over mijn auto's of praten over mijn gouden kettingen.

Ik hoef mijn kont niet te schudden voor jou, want ik heb hersenen. Als ik je iets vertel over mijn seksleven, noem je me een slet. Maar als jongens praten over hun meiden, maakt niemand zich druk.

Er is een glazen plafond om te doorbreken, maar er is geld om te maken. Nu is het tijd om er haast achter te zetten, want hier kan ik me niet bewegen.

Soms is het moeilijk om de woorden te vinden, Toch ga ik mijn gang en zeg ze toch: 'Vergeet je ballen en laat de tieten groeien. Het is hier moeilijk voor een trut.'
 Het is moeilijk. (voor een trut)
 Voor een trut is het moeilijk.
 Het is moeilijk. (voor een trut)
 Voor een trut is het moeilijk.

Ben je niet maatje 36, dan zie je er niet goed uit. Wees liever rijk of goed in koken. Waarschijnlijk moet je afvallen, want we zien je botten niet. Waarschijnlijk moet je iets aan je gezicht doen of je eindigt alleen.

Wil je niet iemand hebben die je als object beschouwt? We hebben het nog nooit zo goed gehad.

En als je het sarcasme niet kan ontdekken, dan heb je het verkeerd begrepen.

(Refrein)

Ongelijkheid zal hier blijven. Reken maar op onrechtvaardigheden, want die gaat niet weg.

(Refrein)

Amai, mijn (h)oren !? - Op onderzoek ...

Door het bekijken van een videoclip achterhaal je vaak de ware betekenis van de songtekst. Bij 'Hard out here' is dit niet anders.

Klik op het bijhorend icoontje. Speel de clip af en lees de toegevoegde informatie kaders. Los vervolgens de bijhorende vragen op.

De vragen	Jouw antwoord
1. Waar bevindt Lily Allen zich bij de start van de videoclip? Waarom?	
2. Welke typische zaken vind je vaak terug in videoclips van beroemde rappers?	
3. Welke 'twerkende' zangeres beledigt Lily Allen met haar nummer 'Hard out here'? Waarom?	
4. Lily Allen is duidelijk niet akkoord met de manier waarop vrouwen zich uiten in de muziekwereld. Waarom kiest ze dan toch voor deze videoclip?	
5. 'Hard out here' valt op tussen de andere, gevoelige nummers van Lily Allen. Waarom is net dit lied een getunde popsong?	
6. Lees de laatste alinea van het nummer 'Hard out here' nog eens na. Over welke ongelijkheid heeft ze het?	
7. Welk vrouwenonvriendelijk gedrag ten opzichte van vrouwen toont Lily Allen in deze videoclip?	

Amai, mijn (h)oren !? - Aan de slag ...

Tijdens deze les is het woord seksisme al enkele keren gevallen, maar wat is seksisme? Lees onderstaande mogelijkheden en duid vervolgens het juiste aan.

Juist ?	Uitleg
☐	Iemand oneerlijk behandelen op grond van zijn seksleven, meestal gericht tegen jonge vrouwen.
☐	Iemand oneerlijk behandelen op grond van het geslacht, meestal gericht tegen vrouwen.
☐	Seksisme is een synoniem voor racisme. Men gaat dus mensen als minderwaardig zien op basis van hun huidskleur of afkomst.

Doorheen de tijd is de voorstelling van vrouwen in de media al een heel stuk verbeterd. Toch zijn we nog niet helemaal op de goede weg.

Open de bijhorende video door op het icoontje links te klikken. Los vervolgens de bijhorende vragen op.

a) Bekijk de eerste minuut van het videofragment. Welke evolutie geeft het weer?

b) Stoor je je soms aan de manier waarop vrouwen in de media komen?
Waarom wel / niet?

c) Leg de link uit tussen dit fragment en de videoclip 'Hard out here'.

Amai, mijn (h)oren !? - Aan de slag

Seksisme komt natuurlijk niet alleen voor in de muziekindustrie. Misschien ben je zelf al ooit in contact gekomen met seksisme?

Op Twitter kunnen vrouwen met de hashtag 'WijOverdrijvenNiet' hun ervaringen delen met de wereld. Open de pagina door op het icoontje links te klikken.

a) Kies een getuigenis op de Twittpagina die jou aanspreekt. Geef aan waarom.

b) Maak je eigen tweet over seksisme. (Eigen ervaring, een boodschap,..) Je tweet bevat maximaal 140 tekens en op het einde plaats je de hashtag #wijoverdrijvenniet. Gebruik je creativiteit!

Vraag het aan elke vrouw met eender welke maat, leeftijd, afkomst, ... iedereen kan wel een paar anekdotes bedenken waarbij ze zich niet goed voelde bij een bepaalde opmerking,..

Maar hoe ga je om met zo'n opmerkingen? Markeer de reactie die volgens jou het meest gepast is.

Als mannen iets naar je roepen, roep je best iets terug.

Als mannen iets naar je roepen, neger je dit best.

Als mannen iets naar je roepen, ga je best naar de politie.

Als mannen iets naar je roepen, reageer je best met geweld.

Amai, mijn (h)oren !? - Mijn besluit ...

In deze werkbundel leerde je Lily Allen beter kennen, maar wat is jouw mening over het nummer 'Hard out here' na deze grondige bespreking?

Op welke plaats in de 'Ultratop 4' zou jij het nummer plaatsen? Omcirkel de plaats!

EXTRA INFORMATIE VOOR DE LEERKRACHT

In deze les werd voornamelijk gefocust op de betekenis van het begrip 'seksisme'. Natuurlijk kan je in deze les ook dieper ingaan op deze problematiek.

In deze lessenreeks kan je nog verder ingaan op bijvoorbeeld feminisme.

Door middel van deze extra toevoeging, worden de leerlingen nog meer bewust gemaakt van dit thema.

Succes!

5.5.3 Amai, mijn (h)oren !? – Strange fruit (uitgetest)

Amai, mijn horen !

Project algemene vakken

Amai, mijn (h)oren !?

Muziek kan aanstekelijk werken. Het kan je opbeuren, ontroeren of je laten nadenken over gebeurtenissen in je leven. Muziek is meer dan een leuke beat. Vaak schuilt er een diepere betekenis achter.

Zoek jij wel eens de betekenis van je lievelingslied op? Of kijk jij zo nu en dan eens aandachtig naar een nieuwe videoclip?

In de lessenreeks 'Amai, mijn (h)oren !?' onderzoeken we samen een aantal liedjes van verschillende artiesten. In deze bundel buigen we ons over het lied 'Strange fruit'.

Onderstaande iconen zal je in deze cursus terugvinden, maar wat betekenen ze ?

Dit is een kijkopdracht. De leerkracht zal jullie een videofragment of afbeelding tonen.

Geef je mening bij de bijhorende opdracht.

'AnswerGarden' is een handige website waarmee je een woordenwolk kunt vormen. Gebruik deze app voor de bijhorende opdracht.

Pinterest is een sociaalnetwerksite waarop je allerlei afbeeldingen kan 'pinnen' en bekijken.

ThingLink.com is een website waar afbeeldingen informatieknoppen bevatten. Zo achterhaal je het verhaal achter een foto.

Amai, mijn (h)oren !? - Op verkenning ...

‘Strange fruit’ is een nummer van de Amerikaanse zangeres Billy Holiday. Dit pakkende lied dateert van 1939, meer dan 70 jaar geleden. Geen wonder dus dat je het nummer niet op je televisie ziet verschijnen.

Het thema dat het lied aanhaalt, bracht in die tijd heel wat teweeg. Denk jij dat een lied na zovele jaren nog steeds actueel kan zijn? We komen er achter!

Het nummer zegt je misschien niets, maar de titel verklapt het thema al een beetje. ‘Strange fruit’ betekent zoveel als ‘Vreemde vrucht’. Enig idee waarover een nummer met zo’n titel zou gaan?

Kijk en luister aandachtig naar de videoclip van ‘Strange fruit’. Geef de woorden, die volgens jou het best bij het lied passen, in op de klassikale ‘Answer Garden’. Klik daarvoor op het icoon links van je.

Kies uit onderstaande woorden. Je mag ook zelf een woord toevoegen!

verdrietig

woest

agressief

ontspannend

opzwepend

zwoel

angstig

krachtig

Amai, mijn (h)oren !? - Op verkenning ...

Billy Holiday was een jazzangeres. Deze muziekstijl is echte swing- en dansmuziek, waarbij de muzikanten improviseren. Dit wil zeggen dat de muzikanten ter plekke hun melodie bedenken.

Ook de dag van vandaag hoor je jazzmuziek op de radio. Misschien stond je daar nog niet eerder bij stil!

Kijk en luister naar het videofragment van Lady Linn, een Belgische muzikante. Geef vervolgens jouw mening!

Deze jazznummers ken ik nog:

Ik ben wel/geen fan van jazzmuziek, omdat:

Billy Holiday was één van de belangrijkste en meest invloedrijke zangeressen uit haar tijd. Door haar specifieke stijl klinken haar teksten erg overtuigend. Vele mensen werden geïnspireerd door haar stem en bewonderden haar. Tijdens en na haar carrière werd al snel duidelijk hoe groot de bewondering was. Zo werd er een postzegel, standbeeld en film voor haar gemaakt!

Kijk jij op naar een beroemdheid of laat jij je wel eens inspireren door vrienden of familieleden?

Amai, mijn (h)oren !? - Op onderzoek ...

We gaan op zoek naar de diepere betekenis van het nummer. We gebruiken daarvoor een 'lyricsvideo'. Kijk en luister aandachtig naar deze video en los vervolgens de bijhorende vragen op.

- a) Markeer de zinnen die Billy Holiday bijna schreeuwt in plaats van zingt in het geel.
- b) Markeer de zinnen die Billy Holiday heel zacht zingt in het rood.

De bomen in het zuiden dragen
vreemde vruchten.
Bloed op de bladeren en bloed aan
de wortels.

Zwarte lijven bengelen in een zuiders
windje.
Vreemde vruchten hangen aan de
boom.

Een landelijk tafereel in het galante
Zuiden. Uitpuilende ogen,
verwongen mond.

De geur van magnolia zoet en fris, en
dan plots de geur van brandend
vlees!

Dit zijn vruchten waarvan de kraaien
plukken, waarvan de regen oogst,
waaraan de wind zuigt, die rotten in
de zon, die vallen van de bomen.

Dit is een vreemde en bittere vrucht.

Het nummer 'Strange Fruit' vertelt het verhaal achter onderstaande foto. Bekijk deze aandachtig en los vervolgens de opdracht op volgende pagina op. Achterhaal zo de ware betekenis van het lied!

Amai, mijn (h)oren !? - Op onderzoek ...

Kan jij het verhaal achter de foto achterhalen? Open de app 'ThinkLink' op je tablet en vervolledig vervolgens onderstaande kader.

De vragen	Jouw antwoord
1. Waar en wanneer is deze foto genomen?	
2. Aan welke twee personen is dit lied gewijd?	
3. Waarom ondernemen de blanken actie ?	
4. Verklaar het woord lynchen.	
5. Wat bedoelt Billy Holiday nu met de titel 'Strange Fruit'?	
6. Geuren kunnen een verhaal vertellen. Waarom zou Billy Holiday eerst de lekkere geur van de magnolia omschrijven en vervolgens die van brandend vlees?	
7. Leg de stelling uit: Billy Holiday schreef het nummer 'Strange Fruit'.	
8. Het nummer kaart een hard thema aan. Waarom is Billy Holiday een geschikte zangeres?	
9. Herlees de songtekst en verklaar vervolgens alinea één met je kennis.	

Amai, mijn (h)oren !? - Aan de slag ...

Geweld omwille van racisme is de dag van vandaag nog steeds de wereld niet uit, maar wat is racisme? Lees onderstaande mogelijkheden en duid vervolgens het juiste aan.

Juist ?	Uitleg
	Racisme betekent dat bepaalde (groepen) mensen als minderwaardig gezien of behandeld worden op basis van hun huidskleur of afkomst.
	Racisme betekent dat bepaalde (groepen) mensen grote agressieproblemen hebben. Ze krijgen hier een behandeling voor.
	Racisme betekent dat bepaalde landen in staat van oorlog zijn. Ze vechten voor een groter stuk land.

Mensen vermoorden of lynchen, omdat ze behoren tot een bepaalde groep is een probleem dat ook in België voorkomt. Open het Pinterestbord door op het icoontje links te klikken en kom meer te weten over dit probleem!

a) Bekijk de afbeelding van BEELD 1 en lees het bijhorend artikel. Welk probleem kaart het artikel aan? Begrijpen jullie zijn reactie?

Op het assisenproces tegen Hans Van Themsche, staat de jongeman niet gewoon als moordenaar terecht, maar als racistisch moordenaar. Het is de eerste keer in ons land dat iemand voor racistische moorden terecht staat. Hans schoot in 2006 in de straten van Antwerpen de Malinese kinderoppas Oulematou en de kleine Luna dood. Oulematou omdat ze zwart was, Luna omdat ze hard huilde door de schietpartij.

Bron: http://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf24092007_087

Amai, mijn (h)oren !? - Aan de slag ...

b) Bekijk de grafiek van BEELD 2 op Pinterest. Vervolledig met deze informatie onderstaande zinnen en maak vervolgens een conclusie.

Deze grafiek geeft ons informatie over ...	
Leg de link uit tussen lynchen en racisme.	
Mijn conclusie ?!	

c) Bekijk de affiche van BEELD 3. Op 21 maart is er een jaarlijkse dag tegen racisme. Zou jij deelnemen aan deze dag? Waarom wel/ niet?

d) Bekijk BEELD 4. Je weet nu al wat meer over racisme, maar wat is jouw mening?

Racisme kom je over heel de wereld tegen.

Racisme is ons aangeleerd door de maatschappij.

Amai, mijn (h)oren !? - *Mijn besluit ...*

Vind jij dat dit (ouder) nummer nog steeds actueel is de dag van vandaag? Waarom wel / niet?

In deze werkbundel leerde je Billy Holiday beter kennen, maar wat is jouw mening over het nummer 'Strange fruit' na deze grondige bespreking?

Op welke plaats in de 'Ultratop 4' zou jij het nummer plaatsen? Omcirkel de plaats!

EXTRA INFORMATIE VOOR DE LEERKRACHT

In deze les werd voornamelijk gefocust op de betekenis van het begrip 'racisme'. Natuurlijk kan je in deze les ook dieper ingaan op deze problematiek.

Recente en actuele problemen zoals discriminatie, pesten,...., bieden heel wat mogelijkheden om het thema verder uit te diepen.

Door middel van deze extra toevoeging, worden de leerlingen nog meer bewust gemaakt van dit thema.

Succes!

5.5.4 Amai, mijn (h)oren !? – Satisfaction

Amai, mijn horen !

Project Algemene Vakken

Amai, mijn (h)oren !?

Muziek kan aanstekelijk werken. Het kan je opbeuren, ontroeren of je laten nadenken over gebeurtenissen in je leven. Muziek is meer dan een leuke beat. Vaak schuilt er een diepere betekenis achter.

Zoek jij wel eens de betekenis van je lievelingslied op? Of kijk jij zo nu en dan eens aandachtig naar een nieuwe videoclip?

In de lessenreeks 'Amai, mijn (h)oren !?' onderzoeken we samen een aantal liedjes van verschillende artiesten. In deze bundel buigen we ons over het lied 'Satisfaction'.

Onderstaande iconen zal je in deze cursus terugvinden, maar wat betekenen ze ?

Dit is een kijkopdracht. De leerkracht zal jullie een videofragment of afbeelding tonen.

Dit is een luisteropdracht. Luister aandachtig naar het lied, radiofragment,...

Geef je mening bij de bijhorende opdracht.

Padlet.com is een handige website waarop je op een virtuele muur filmpjes, afbeeldingen, meningen,... kunt posten.

Amai, mijn (h)oren !? - Op verkenning ...

‘Satisfaction’ is een nummer van The Rolling Stones. Dit populaire lied van deze Engelse rockgroep dateert van 1965.

Het duo Mick Jagger en Keith Richards schreef samen het nummer dat zorgde voor de grote doorbraak van de groep.

Het nummer is, zoals je merkt, al enkele jaren oud. Het thema van het lied bracht toen heel wat teweeg. Denk jij dat een lied na zovele jaren nog steeds actueel kan zijn? We komen er achter!

Het nummer zegt je misschien niets, maar ga eens horen bij je ouders, grootouders, familie, burens,... Wat kunnen zij je vertellen over dit nummer?

The Rolling Stones is een Engelse rock-'n-rollband. Sinds de groep in 1962 werd opgericht, hadden ze heel wat grote hits. Ze hebben op hun manier hun stempel op de muziekgeschiedenis gedrukt.

TIP: luister aandachtig naar de liedjes die de leerkracht opzet!

Deze nummers van de band herken ik nog of vallen me op:

Ik ben wel/geen fan van rock-'n-rollmuziek, omdat:

Amai, mijn (h)oren !? - Op verkenning ...

Kijk en luister aandachtig naar de videoclip van 'Satisfaction'.
Omcirkel de woorden die volgens jou het best bij het lied passen.
Je mag ook zelf een woord toevoegen!

verdrietig	opgewonden	agressief
ontspannend		opzwepend
zwoel	angstig	krachtig

Muziekgroepen zoals One Direction, Coldplay, Maroon 5,... zijn de dag van vandaag wereldberoemd. Maar wist je dat The Rolling Stones, die hun grote doorbraak kenden door het nummer 'Satisfaction', al meer dan 50 jaar wereldfaam kennen?

a) De muziek die de Stones brachten, maakte het publiek van de jaren 60 gek!
Klik op de afbeeldingen en bekijk vervolgens een optreden. Probeer de sfeer van die tijd even op te snuiven! Welke zaken vallen jou op?

b) '*I can't get no satisfaction*', betekent zoveel als 'ik kan geen voldoening krijgen'.
Kan jij, nu je de groep aan het werk zag, vermoeden waaruit ze geen voldoening halen?

Amai, mijn (h)oren !? - Op onderzoek ...

We gaan op zoek naar de diepere betekenis van het nummer. We gebruiken daarvoor een 'lyricsvideo'. Kijk en luister aandachtig naar deze video en los vervolgens de bijhorende vragen op.

- a) Vat kort samen op welk vlak de groep geen 'satisfaction' kan krijgen.
(TIP! Bekijk onderstaande liedjestekst.)

*Ik kan geen voldoening krijgen.
Ik kan geen voldoening krijgen.
Omdat ik steeds weer probeer en probeer en probeer.
Ik kan geen, ik kan geen ...*

Als ik in mijn auto rijd en die man klinkt op de radio. Hij vertelt me steeds meer van die nutteloze informatie.
Die bedoeld is om mijn verbeelding aan te spreken.
Dan kan ik geen, o nee nee nee ...
Hey hey hey, dat zeg ik.

*Ik kan geen voldoening krijgen.
Ik kan geen voldoening krijgen.
Omdat ik steeds weer probeer en probeer en probeer.
Ik kan geen, ik kan geen ...*

Als ik tv kijk en die man komt erop om me te zeggen, hoe wit mijn shirts kunnen worden.

Nou, hij kan geen man zijn, omdat hij niet dezelfde sigaretten als ik rookt.

Ik krijg geen, o nee nee nee...
Hey hey hey, dat zeg ik.

Ik kan geen voldoening krijgen.
Ik kan geen meisje krijgen.
Omdat ik steeds weer probeer en probeer en probeer ...
Ik kan geen, ik kan geen ...

Als ik rond de wereld rijd en ik doe dit, en teken dat. En ik probeer een meisje te versieren dat me zegt: "Schat, je kunt beter volgende week terugkomen, omdat ik in de verliezende fase zit"
Dan krijg ik geen, o nee nee nee ...
Hey hey hey, dat zeg ik.

*Ik kan geen, ik kan geen ...
Ik kan geen voldoening krijgen.
Geen voldoening, geen voldoening, geen voldoening ...*

- b) Markeer de regels die jij in verband brengt met reclame in het geel.
- c) Markeer de problemen die de zanger koppelt aan reclame in het rood.

Amai, mijn (h)oren !? - Aan de slag ...

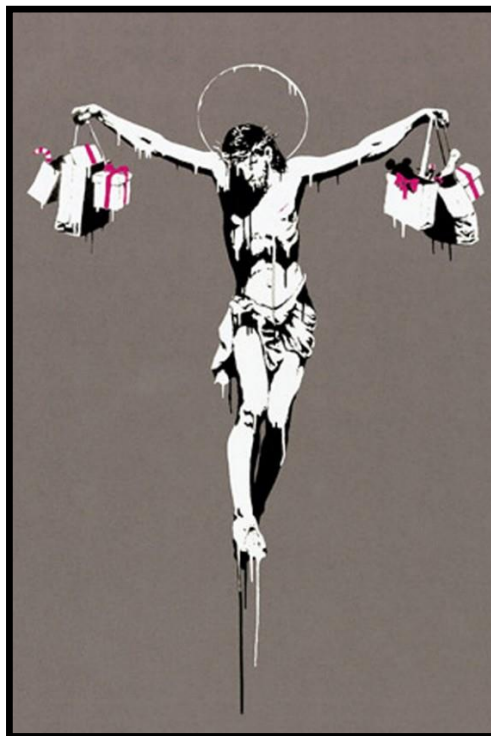

Kan jij, met behulp van onderstaande cartoon van Banksy⁴, de betekenis van de liedjestekst achterhalen?

a) Bekijk aandachtig de cartoon. Los vervolgens de bijhorende vragen op.

Welke persoon herken je?

Welke mimiek heeft deze persoon?

Welke voorwerpen herken je?

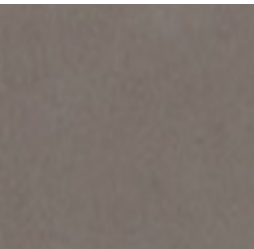
Valt je nog iets op?

⁴ Banksy is een mysterieuze kunstenaar uit Engeland. Niemand weet namelijk wie 'Banksy' juist is.

Amai, mijn (h)oren !? - Aan de slag ...

b) Je merkt het al, achter deze cartoon schuilt duidelijk een heel verhaal. Koppel onderstaande fragmenten aan de juiste uitleg, om vervolgens het verhaal achter elkaar te zetten!

Beeld	1	2	3	4
Uitleg				

1		A	In dit werk kunnen we een gekruisigde Jezus zien. Op Pasen herdenken Christenen dat Jezus opgestaan is uit de dood.
2		B	Jezus houdt heel wat pakjes in zijn handen. Kopen is de dag van vandaag iets 'heiligs' geworden. Velen vinden het erg belangrijk.
3		C	Heel wat mensen vinden 'koopjes doen' erg belangrijk. Dit zijn vaak luxueuze of overdreven aankopen. Maar zal de voldoening niet stilaan verdwijnen?
4		D	Deze achtergrond toont de droefheid wanneer mensen enkel denken aan materiële zaken en niet aan waarden zoals liefde, liefdadigheid,...

Amai, mijn (h)oren !? - Aan de slag ...

In het lied en de cartoon komt er eenzelfde thema aan bod. Lees onderstaande mogelijkheden en duid vervolgens de juiste aan.

Juist ?	Uitleg
	<p>Reclame en overmatige aankopen zijn de basis van onze consumptiemaatschappij. Dit is een maatschappij waarin veel mensen voortdurend nieuwe spullen kopen, meer dan dat ze eigenlijk nodig hebben. Zou de basis van onze maatschappij niet beter liefde zijn?</p>
	<p>Reclame en geloof vormen de basis van onze maatschappij. Met deze twee zaken in het achterhoofd, kunnen mensen steeds op een correcte manier hun aankopen doen.</p>
	<p>Tijdens de feestdagen komen mensen te veel in aanraking met reclame. Hierdoor sporen de bedrijven mensen aan om hun producten te kopen, meer dan dat ze eigenlijk nodig hebben.</p>

Open in groep de klassikale Padlet en kom er achter welke gevolgen de consumptiemaatschappij met zich mee brengt.

Beantwoord in groep de bijhorende vragen. Noteer je antwoord neer in de Padlet.

Amai, mijn (h)oren !? - Mijn besluit ...

Vind jij dat dit (ouder) nummer nog steeds actueel is de dag van vandaag? Waarom wel / niet?

In deze werkbundel leerde je The Rolling Stones beter kennen, maar wat is jouw mening over het nummer 'Satisfaction' na deze grondige bespreking?

Op welke plaats in de 'Ultratop 4' zou jij het nummer plaatsen? Omcirkel de plaats!

EXTRA INFORMATIE VOOR DE LEERKRACHT

In deze les werd voornamelijk gefocust op de betekenis van het begrip 'consumptiemaatschappij'. Natuurlijk kan je in deze les ook dieper ingaan op deze problematiek.

Recente en actuele wereldproblemen, zoals 'onze ecologische voetafdruk', bieden heel wat mogelijkheden om het thema verder uit te diepen.

Door middel van deze extra toevoeging, worden de leerlingen nog meer bewust gemaakt van dit thema.

Succes!

5.5.5 Amai, mijn (h)oren !? – Alors on dance

Amai, mijn horen !

Project Algemene Vakken

Amai, mijn (h)oren !?

Muziek kan aanstekelijk werken. Het kan je opbeuren, ontroeren of je laten nadenken over gebeurtenissen in je leven. Muziek is meer dan een leuke beat. Vaak schuilt er een diepere betekenis achter.

Zoek jij wel eens de betekenis van je lievelingslied op? Of kijk jij zo nu en dan eens aandachtig naar een nieuwe videoclip?

In de lessenreeks 'Amai, mijn (h)oren !?' onderzoeken we samen een aantal liedjes van verschillende artiesten. In deze bundel buigen we ons over het lied 'Alors on dance'.

Onderstaande iconen zal je in deze cursus terugvinden, maar wat betekenen ze ?

Dit is een kijkopdracht. De leerkracht zal jullie een videofragment of afbeelding tonen.

Dit is een luisteropdracht. Luister aandachtig naar het lied, radiofragment,...

Geef je mening bij de bijhorende opdracht.

'Layar' is een app waarmee je een afbeelding kan inscannen. Je komt vervolgens terecht op een leuk filmpje, krantenartikel,...

'Pic Collage' is een app waarmee je leuke collages kunt maken. Gebruik deze app voor de bijhorende opdracht.

Padlet.com is een handige website waarop je op een virtuele muur filmpjes, afbeeldingen, meningen,... kunt posten.

Amai, mijn (h)oren !? - Op verkenning ...

'Alors on danse' is een nummer van Belgische bodem. Het werd in 2009 uitgebracht en niet veel later kwam het nummer op nummer 1 terecht.

Het lijkt een tijd geleden, maar dit lied zal ook bij jou een belletje doen rinkelen!

Waarvan ken jij het nummer?

'Alors on danse' is de eerste single van de Belgische rapper Paul van Haver, beter bekend als *Stromae*. Zijn liedjes heb je vast en zeker al een keer gehoord op de radio.

TIP: luister aandachtig naar de liedjes die de leerkracht opzet!

Deze nummers van Stromae ken ik nog:

Ik ben wel/geen fan van Stromae, omdat

Amai, mijn (h)oren !? - Op verkenning ...

Kijk en luister aandachtig naar de videoclip van 'Alors on danse'.
Omcirkel de woorden die volgens jou het best bij het lied passen.
Je mag ook zelf een woord toevoegen!

verdrietig	gezellig	agressief
ontspannend		exotisch
zwoel	angstig	gelukkig

Een eerste indruk zegt veel, maar natuurlijk niet alles! Beluister daarom
aandachtig het radiofragment dat de leerkracht opzet.

Welke mening komt tijdens het interview naar voren? Lees onderstaande
mogelijkheden en duid vervolgens de juiste aan.

Juist ?	Uitleg
	Het dansbaar nummer van Stromae is het ideale uitgaansnummer.
	'Alors on dance' verwijst naar het woelige leven van Paul van Haver (Stromae).
	Mensen dansen op een nummer waarvan ze de ware, ernstige, betekenis niet kennen!

Amai, mijn (h)oren !? - Op onderzoek ...

We gaan op zoek naar de diepere betekenis van het nummer. We gebruiken daarvoor een Nederlandstalige cover.

'Alors on dance' werd onlangs gecoverd door Herman van Veen, een Nederlandse schrijver, muzikant en acteur.

Kijk en luister aandachtig naar zijn cover en los vervolgens de bijhorende vragen op.

- a) Markeer de problemen/ verplichtingen die de zanger aanhaalt in het geel.
- b) De zanger ziet maar één uitweg voor al deze verplichtingen. Duid deze aan in het rood.

Alors on danse...(Dus men danst)
Alors on danse...
Alors on danse...
Alors on danse...

Wie leren zegt, zegt werk.
 Wie werk zegt, zegt centen, zegt kosten. Wie lening zegt, zegt schuld. Banken in de shit.

Wie liefde zegt, zegt kinderen, zegt scheiding. Problemen komen samen... Wie ex zegt, zegt pijn.

Wie crisis zegt, zegt wereld.
 Wie oorlog zegt, zegt hongersnood.
 Wie kraaien zegt, zegt opstaan.
 Opstaan uit de nacht. Doof van gisterennacht, stappen we.

Alors on danse...(Dus men danst)
Alors on danse...
Alors on danse...
Alors on danse...

Zo zeg je dat het over is.
 Nog erger zou de dood zijn.
 Je denkt dat je eruit bent.
 De lichten weer op groen staan.
 Wanneer er geen problemen zijn, dan is er nog muziek of wel problemen. Het vreet je op en explodeert.

Je bidt dat er een eind aan komt.
 Donker in je kop.
 Dit is je lijf, dat is de hemel niet. Dus kijk je nergens naar.
 En houd je je stokdoof en schreeuw je alsmaar harder.
 En haal je maar door.

Alors on chante... (Dus men zingt)
Alors on chante...
Alors on chante...

Alors on danse... (Dus men danst)
Alors on danse...
Alors on danse...
Alors on danse...

Amai, mijn (h)oren !? - Op onderzoek ...

Bekijk aandachtig de afbeeldingen die doorheen het klaslokaal verspreid liggen. Welke afbeeldingen link jij aan het lied?

Neem de camera van je tablet bij de hand en trek foto's van de afbeeldingen die jou aanspreken. Open vervolgens de app 'Pic Collage' en maak een collage!

De zanger danst en zingt in plaats van zijn verplichtingen na te komen. Welke verplichtingen zou jij liever 'wegdansen'?

a) Maak een lijst met verplichtingen die jij vervelend vindt.

b) Wat doe jij om deze verplichtingen te ontvluchten?

Onze maatschappij legt heel wat druk op onze schouders. Goed presteren op school, in je hobbyclub, op je werk,... wordt verwacht. Herkenbaar? Markeer de situatie(s) die bij jou passen.

Ik kan moeilijk in slaapvallen voor een spannende dag.

Door druk en stress presteer ik juist beter!

Ik vermijd stressvolle situaties, anders klap ik dicht.

Voor een belangrijke gebeurtenis ben ik erg gestresseerd.

Amai, mijn (h)oren !? - Aan de slag ...

We zijn op zoek gegaan naar de diepere betekenis van het lied. Tijd om de handen uit de mouwen te steken. Maak je eigen variant op Stromae's hit 'Alors on dance'!

Ontwerp je eigen strofe en refrein. Post vervolgens jouw versie op de klassikale Padlet.

Noteer hier de kladversie van je strofe neer.

Een strofe kan vergeleken worden met een alinea in een tekst. Het is een onderdeel van een lied waarin, in een aantal regels, een verhaal wordt verteld.

Noteer hier de kladversie van je refrein neer.

Een refrein is een deel van een lied dat telkens terugkeert met dezelfde woorden en melodie.

Amai, mijn (h)oren !? - Aan de slag ...

Achter de afbeeldingen, die we net zagen, zit een nieuwe opdracht verscholen. Heb je de betekenis van het lied echt begrepen? We gaan het na!

Open de app 'Layar' op je tablet. Scan met de app de afbeeldingen in en maak vervolgens opnieuw een keuze. Welke afbeelding past volgens jou nu het best bij het lied?

a) Afbeelding _____ past volgens mij het best bij het lied 'Alors on Dance'.

b) Het verhaal achter de afbeelding is:

c) De bron van mijn afbeelding lijkt me wel / niet betrouwbaar, want:

Alors on dance is een lied met een vrolijke beat, maar een trieste betekenis. Normaal gezien hebben triestige liedjes, ook een triestige sfeer.

Waarom zou Stromae kiezen voor deze tegenstelling?

Amai, mijn (h)oren !? - Mijn besluit ...

In deze werkbundel leerde je Stromae wat beter kennen, maar wat is jouw mening over zijn nummer 'Alors on dance' na deze grondige bespreking?

Op welke plaats in de 'Ultratop 4' zou jij het nummer plaatsen? Omcirkel de plaats!

EXTRA INFORMATIE VOOR DE LEERKRACHT

Stromae wordt vaak vergeleken met Jacques Brel. Brel was, net zoals Stromae, een Belgische zanger, componist en tekstschrijver.

In deze lessenreeks kan u ingaan op de vergelijking tussen deze twee wereldsterren. Dit kan bijvoorbeeld in een videoanalyse.

Door middel van deze extra opdracht, leren de leerlingen wat meer over de artistieke stijl van Stromae en die van een Belgisch muzikicoon, Jacques Brel.

Succes!

6 Bronnen

6.1 Internetbronnen

OVSG., *Bedenkingen bij de resultaten van de peiling Project Algemene Vakken voor de derde graad bso*. Internet, 11/06/2014, (<http://www.ovsg.be/content/Persberichten/20140611%20Peiling%20PAV%20in%20derde%20graad%20bso%20%20bedenkingen%20OVSG.pdf>)

STEUNPUNT TOETSONTWIKKELINGEN EN PEILINGEN., *Peiling Project Algemene Vakken in het zesde jaar bos*. Internet, 1/06/2014, (<http://www.ond.vlaanderen.be/curriculum/peilingen/secundair-onderwijs/peilingen/files/Peiling-Project-Algemene-Vakken-derde-graad-bso.pdf>)

STUDIO BRUSSEL., *Siska Staat Op*. Internet, 9/10/2014, (<http://radioplus.be/#/stubru/herbeluister/c229f459-8f4d-11e3-b45a-00163edf75b7/>)

CAVARIA., *Waar kunnen homo's trouwen?*. Internet, Onbekend, (<http://www.hetrozehuis.be/node/1329>)

WEL JONG NIET HETERO., *Je coming-out*. Internet, Onbekend, (http://www.weljongniethetero.be/infobox/jecomingout?position=0&list=_0GjwhLJK0UEipI7yOoia cDZukXGLvBgrKnM8fbull0)

KARREWIET., *Dag tegen homofobie*. Internet, 17/05/2012, (<http://www.ketnet.be/karrewiet/nieuws/170512-dag-tegen-homofobie>)

KLASSE., *Holebi en transgender op school*. Internet, 14/11/2012, (<http://www.klasse.be/leraren/Video/holebi-en-transgender-op-school/>)

RADIO 2., *I Can't Get No Satisfaction*. Internet, Onbekend, (<http://www.radio2.nl/song/id-41842-i-can-t-get-no-satisfaction.html>)

LEEFMILIEU BRUSSEL., *Onze afvalberg verkleinen hangt af van onze consumptiemaatschappij*. Internet, 01/11/2008, (http://documentatie.leefmilieubrussel.be/documents/100_conseils_DECHET_PART_NL.PDF?langtype=2060)

STENCIL REVOLUTION., *The Banksy Prints Vault*. Internet, Onbekend, (<http://www.stencilrevolution.com/banksy-art-prints/>)

MAEREVOET, E., *Een portret van Billie Holiday in tien songs*. Internet, 07/04/2015, (<http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/cultuur%2Ben%2Bmedia/muziek/1.2292371>)

RADIO 2., *Strange Fruit*. Internet, Onbekend, (<http://www.radio2.nl/song/id-1713-strange-fruit.html>)

ONBEKEND., *Strange Fruit*. Internet, 28/06/2014, (<http://www.jazzpodiumdetor.nl/strange-fruit/>)

BELGA., *Hans Van Themsche staat terecht als racistische moordenaar*. Internet, 24/09/2007, (http://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf24092007_087)

KNACK FOCUS., *'Hard Out Here': Lily Allen haalt uit naar seksistische popcultuur*. Internet, 13/11/2013, (<http://focus.knack.be/entertainment/muziek/hard-out-here-lily-allen-haalt-uit-naar-seksistische-popcultuur/article-normal-214049.html>)

BVB., *De nieuwe clip van Lily Allen*. Internet, 13/11/2013, (http://www.standaard.be/cnt/dmf20131113_037)

ATRIA., *Beeldvorming van vrouwen in de media*. Internet, Onbekend, (http://www.atria.nl/atria/content/215755/beeldvorming_van_vrouwen_in_media)

VERBRUGGHE, N., *Lily Allen maakt controversiële comeback met 'Hard Out Here'*. Internet, 12/11/2013, (<http://www.motherlovemusic.be/muzieknieuws-2/lily-allen-hard-out-here>)

6.2 Boeken

DEN HOLLANDER, P., *Goochelen met informatievaardigheden*, Coutinho, Bussum, 2010, p. 179

BOEKHORST, A., e.a., *Informatievaardigheden*, Lemma, Utrecht, 2004, p. 310

VAN LOOY, L., e.a., *Expeditie PAV*, ASP, Brussel, 2012, p. 197

HELLEMANS, S., *PAV LOVE: Muziek, Maestro!*, De Boeck, Antwerpen, 2009, p. 48

BUNTINX, E., e.a., *PAV Sound Check*, De Boeck, Antwerpen, 2010, p. 64

COPPIETERS, E., e.a., *PAV MIX: In concert*, De Boeck, Antwerpen, 2009, p. 48

7 Figuren

Figuur 1: evolutie leerplan	p.6
Figuur 2: stappenplan uit het VVKSO	p.6
Figuur 3: overzicht van de deelnemende scholen	p.7
Figuur 4: percentage leerlingen dat eindtemen haalt	p.8
Figuur 5: model informatievaardigheden	p.10
Figuur 6: voorbeeldoefening uit PAV MIX: In concert	p.11
Figuur 7: voorbeeldoefening uit PAV Sound Check	p.12
Figuur 8: voorbeeldoefening uit PAV LOVE: Muziek	p.12
Figuur 9: overzicht besproken nummers.....	p.14
Figuur 10: setting van het klaslokaal	p.18
Figuur 11: grafieken tekstbegrip (leerling)	p.19
Figuur 12: grafieken tabletgebruik (leerling)	p.20
Figuur 13: grafieken eigen meningsvragen (leerling)	p.21
Figuur 14: grafieken tabletgebruik (leerkracht)	p.23
Figuur 15: grafieken eigen meningsvragen (leerkracht)	p.24